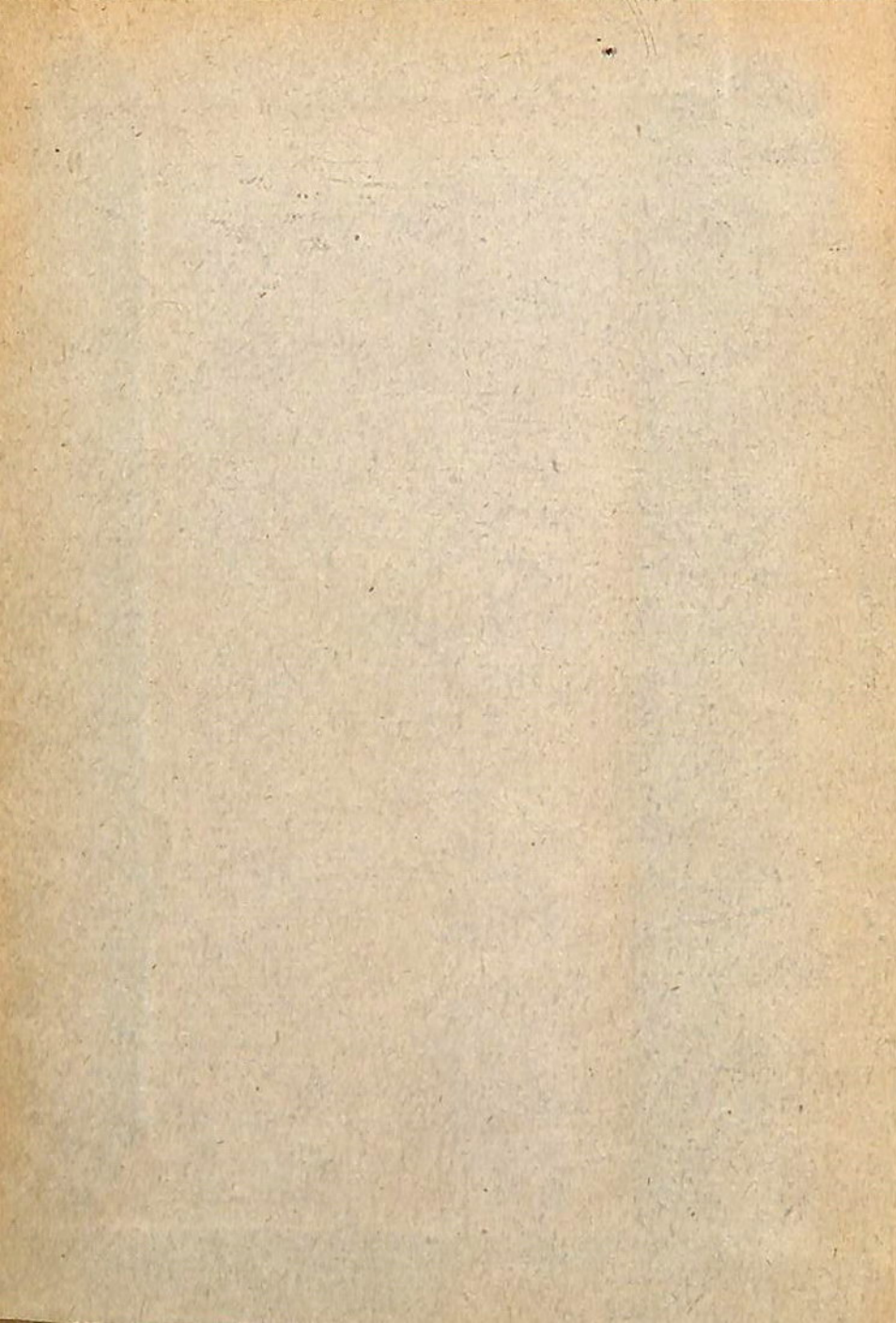
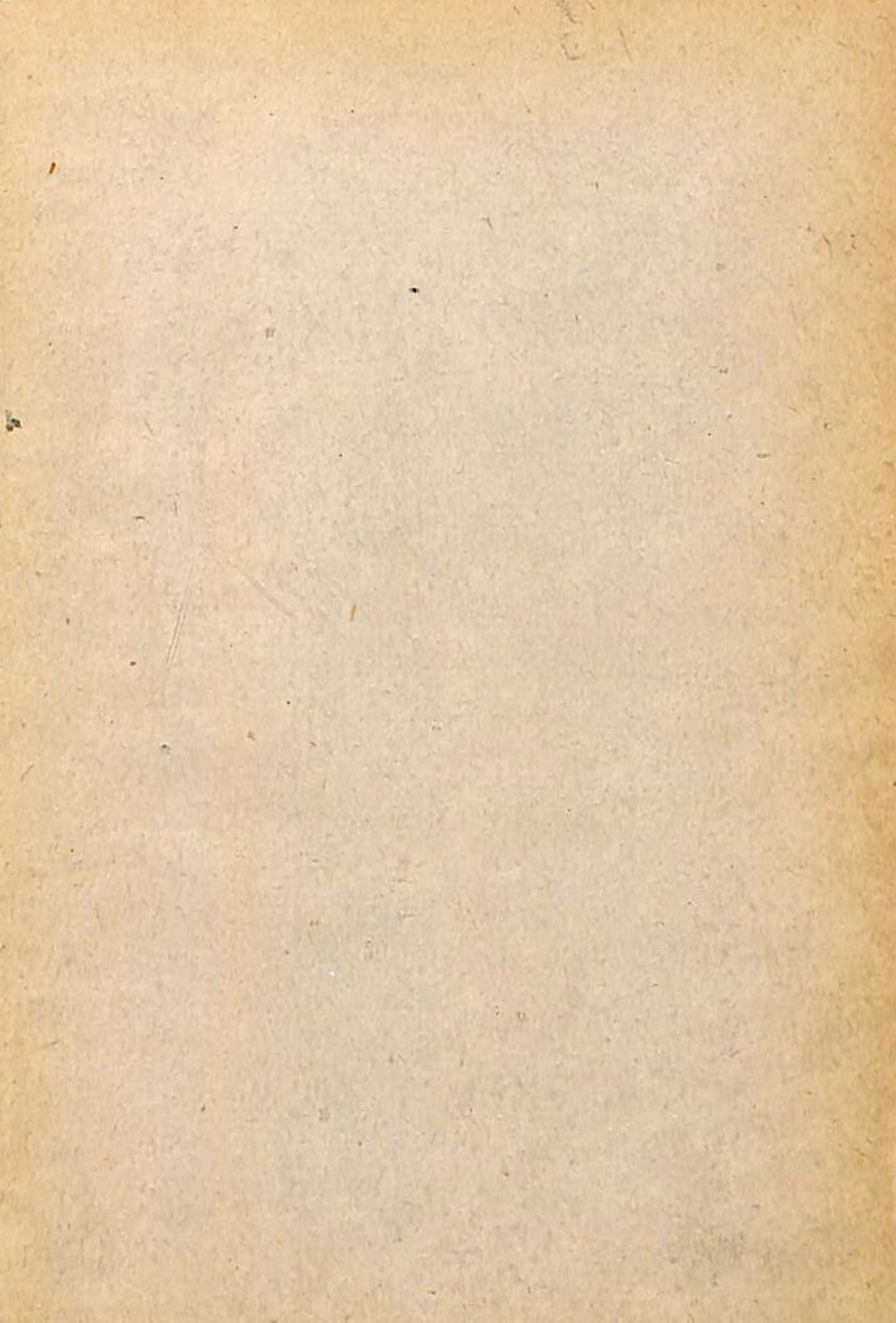
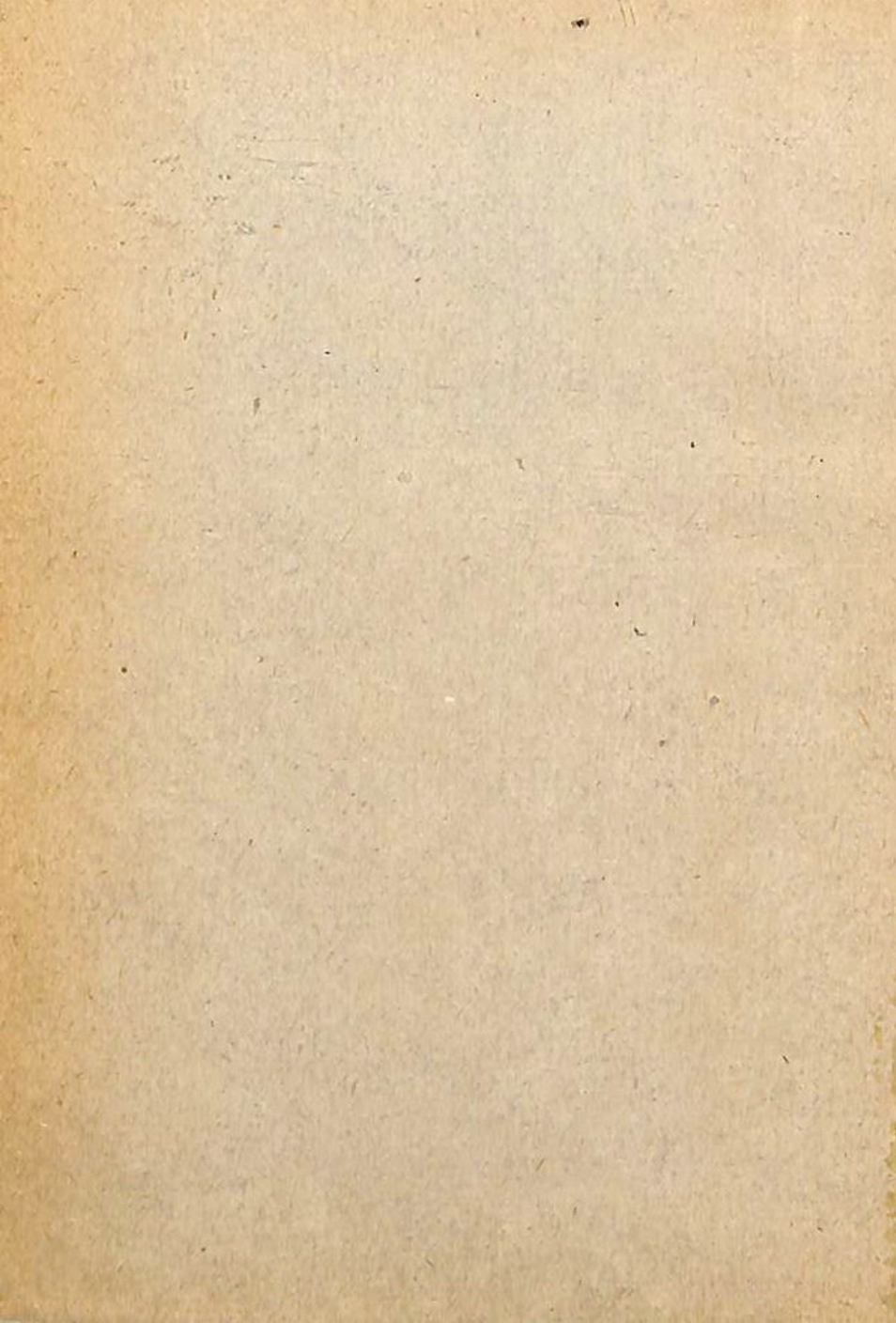

Very respectfully

ՅՈՎՆԱՆ Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

Նախկին ուսուցիչ, Հեղինակ.
Ազգ. վարժարանաց Կրթական
Ընդհ. Տեսուչ, վարժարանագր.,
Տպարանագր. և Հրատարակիչ,
Խմբագիր՝ Ծաղիկ, Գարուն և
Մեղու Շաբաթաթերթերու, Աշ-
խատանքի Օրաթերթերու, Հանրա-
յին գործիչ:

Զ Ե Ղ Ծ Ո Ւ Մ Ա Պ Ա Տ Ո Ւ Մ

ԱՊՕՐԻՆԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԶՆԱԶԱՆ ԵՒ ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ

ԳԱՅԺԱԿՂՈՒԹԻՒՆՔ ԳԱՅԺԱԿՂՈՒԹԵԱՆՑ

«Գողթրիկ և Անգլոփոթիկ»
կը տոնայ Սարգիս Էսփերան

İ S T A N B U L

Dizgi CARAKAYT B a s k ı A Y D I N L K
Carakayt gazetesini neşriyatındandır

1 9 5 0

81-6
9-13

ՅՈՎԷՆԱՆ Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ 28/6 ✓

Նախկին ուսուցիչ, Հեղինակ,
Ազգ. վարժարանաց Կրթական
Հնդհ. Տեսուչ, Վարժարանասեր,
Տպարանասեր և Հրատարակիչ,
Խմբագիր՝ Ծաղիկ, Գարուն և
Մեղու Շաբաթաթերթերու, Աշ-
խատակից Օրաթերթերու, Հանրա-
յին գործիչ:

Զ Ե Ղ Ծ Ո Ւ Մ Ա Պ Ա Տ Ո Ւ Մ

374

ԱՊՈՐԻՆԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶԱՆԱԶԱՆ ԵՒ ԶԱՐՄԱՆԱԶԱՆ

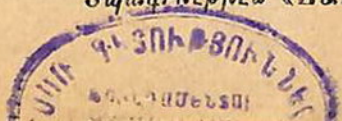
ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆՔ ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԵԱՆՑ

A II
80428

«Գողութիւն և Անգաղութիւն»
կը պոռայ Սարգիս Էսեքեան

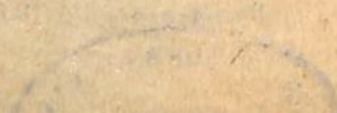
Ի Ս Թ Ա Ն Պ Ո Ւ Լ , 1949 Դ Ե Կ Տ .

Տպագրութիւն «ՃԱՌԱԳԱՅԹ»Ի

ST. JOHN'S COLLEGE

LIBRARY

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

«Զը յիշուի»ի խնդիրը:—Ազգին դրամները ի՞նչ կ'ըլլան:— Խեղճ Կոմիտաս վարդապետ:— «Ժամանակ» եւ «Նոր Լուր» դեմ առ դեմ 1927ին, իսկ հիմա՛, դաշնակցած:— Սուս խուշ եւ սուս խենդ:— Պաշպաշեան կսփը մեղրամուշ:— Այս Ազգը «պաշը պօզուգ» հ եղեր:— Եկեղեցապատկան գոյներու աշան քաշան:— Զեղծում ու զեղծում:— Տեղապահին պատասխանատուութիւնները:— Դերերը եւ լեզուները ի՞նչպէս կը փոխուին:— Անողորմ, միանգամայն եւ անգութ: Ինչպէս հիմա, 1927ին ալ:— Շիշլիի Գերեզմանատունը շահասան:— Բարձրաշնորհ առաւփախաւութիւն:— Լուր վերջը:— Բննադատութեան քարիքը:— Փաստաբան Սարգիս Էսմեղանի գայրոյթը:— Գործնական առաջարկներ:— Մեծարժեք Աւետարաններու քաղդը:— Փախուստի ճամբայ:— Տեղապահը պե՛տք է դատարանի յանձնել:— Այո՛, գողութիւն եւ աւագակութիւն:— Զգայացունց յայտնութիւններ:— Ողջընտնութեան յաղթանակը:— Տեղապահը կ'արգիլուի քարոզել:

Յ Ա Յ Տ Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Հինգ տարի յետոյ վերջապէս հրապարակով խոստովանեցան Արսլանեանի տեղապահ ընտրութեան գաղտնիքը:

«Ժամանակ»ի չէնքին մէջ տեղ տրամադրեր են կարգ մը կրօնաւորներու, որոնք երկու լրագրողներու հետ ժողով դումարելով, միաձայնութեամբ տեղապահ ընտրեր են Արսլանեանը:

Տ Սեպտեմբեր թուակիր այս գրաւոր խոստովանութիւնը իր մէջ կը պարունակէ հնգամեայ աննախընթաց դէպքերուն բովանդակ բացատրութիւնը...

Ամենավստահելի աղբիւրէ կը տեղեկանանք թէ մամուլի օտակ է և շուտով լոյս կը տեսնէ զգայացունց հատոր մը «Առիւծապատում» անունով:

Բովանդակութիւնը թէեւ առ այժմ դադանի կը պահուի, բայց գրքին անունը պէտք եղածէն աւելի պերճախօս կը թուի:

Ջերմօրէն կը յանձնարարենք մեր ընթերցողներուն: Հեղինակն է անվիճելի առիւծաղէտ Տիար Յ. Գ. Փալազեան, ...: (Մարտարա) 1.7.949

Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆԻ

“ Ա Ռ Ի Ի Ծ Ա Պ Ա Տ Ո Ւ Մ ”, Ը

Կ'ՈՒՋԷ՞Ք լիակատար գաղափար կազմել Արսլանեանական ալլաղան և զարմանազան, անթիւ, անհամար ապօրինաւորութեանց, ինչպէս և եկեղեցականութեան անվայել քինախնդրական անօրինակ արարքներու մասին, որոնք եկեղեցական սրբանուէր կարգ ու աստիճանին անհաշտ են.

Կ'ՈՒՋԷ՞Ք գիտնալ նաեւ թէ, Արսլանեանական մեհաաւիրութիւնը նիւթական ի՞նչ անաւոր կորուստներու ընթարկած է Ազգային տնտեսութիւնը.

Կ'ՈՒՋԷ՞Ք գիտնալ վերջապէս թէ, ի՞նչպէս սակաւաթիւ մանկաւարիկներ բան դործ ըրած են ամէն օր մէկ մէկ սուտ դարբնելու, արեւու լոյսին պէս պայծառ ճշմարտութիւնները ծածկելու և ժողովուրդը չիթեցընելու չար գիտումով:

ԿԱՐԴԱՅԷ՞Ք Յ.Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆԻ հրատարակած պատկերազարդ ԱՌԻԻԾԱՊԱՏՈՒՄը, և լի ու լի լուսաբանուեցէք:

(Մարտարա)

Մեր «Առիւծապատում»ով ըրինք Արսլանեանական անօրինակ ապօրինութեանց թուումն մասանցը:

Փաստացի վկայութիւններէ, որոնց մեծ մասը քաղուած են «Ժամանակ» օրաթերթի երբեմնի հրատարակութիւններէն, այն «Ժամանակ»ի որ այսօր ջերմ Տեղապահական եղած է հրաշիւք իմն, փոխելով դաւանանք եւ լեզու, խեղաթիւրելով իրականութիւնները և ցեխ արծակելով անոնց դէմ որոնք լծուած են Ազգի և եկեղեցւոյ ոտնակոխուած իրաւունքները պաշտպանելու արգար և նուիրական դատին, ժողովուրդը եւ գիտակից կղերը, իրաւամբ վրդովուած, կը բողոքեն տեղապահական անօրինակ մենատիրութեան դէմ եւ բնականօրէն վիճակի վերադարձը կը պահանջեն, ընտրութիւնովը Պատրիարքի եւ վերակազմութիւնովը հակակշռիչ մարմիններու:

Խօսքը չենք ընել «Նոր Լուր»ին, որ իր գոյութեան երկարատեւ չրջանին մէջ, երբեք չէ պաշտպանած որ և է արդար դատ. ընդհակառակն իրեն սկզբունք եւ ուղղութիւն ըրած է յոռի արարքներու պաշտպանութիւնը եւ այս կերպով աշխատած է վնասել հանրային շահերուն: Ուրիշ խնդիր որ վերջի վերջոյ ինքը վնասուած է եւ հիմա եղած է ողորմութեան կարօտ եռօրեայ անարժէք թերթուկ մը, զոր Վահան Թօշիկեան ինքը կը գրէ եւ ինքը կը կարդայ, մէկ քանի օրինակներ ալ անձամբ մատուցանելով իբրեւ թէ բաժանօրդներու, որոնք կը գնեն ակամայ, ողորմութիւն տալու պէս:

Ահաւասիկ երկու թերթեր, «Ժամանակ» և «Նոր Լուր», որոնք բան գործ ըրած են մրոտելու ճերմակ թուղթը, պաշտպանելու համար Տեղապահական ամենօրեայ օրինազանցութիւններն ու քինախնդրական արարքները:

Այսպէս, համբերութեան բաժակը լեցուած է ժողովուրդին, որ լեզու ելած է վերջապէս և կը պահանջէ մենատիրութեան բարձում, Պատրիարքի և Վարչական ու Հակակշռիչ Մարմիններու, ինչպէս թաղային Մատա-

կարար Մարմիններու ընտրութիւն, հետեւաբար և բնականոն վիճակի վերահաստատումն:

Վէրքը բացուած է արդէն: Բայց կ'ուզենք աւելի խորացնել այդ վէրքը, նորանոր յայտնութիւններով և վաւերական վկայութիւններով, որպէսզի ամէնէն կարճատեւներն իսկ կարենան թափանցել իրականութիւններուն, և սթափուին:

Ահա՛ այս նպատակով կը հրատարակենք ներկայ «Զեղծումապատում»ը որ Բ. Շարքն է «Առիւծապատում»ին, և եթէ պէտք ըլլայ, պատրաստ ենք հրատարակելու նորանոր Շարքեր ևս, ցորչափ Առիւծին բերանը եղող թերթեր կը շարունակեն պաշտպանիլանոր պարսաւելի ապօրէն արարքները:

Մ Ա Ռ Ի Ի Ծ Ա Պ Ա Տ Ո Ւ Մ ,

Պղտիկ գրքոյկ մը հրատարակուեցաւ: Պղտիկ ըսի ծաւալին և էջերուն համար: Ո՛վ կարդաց: Քանի՞ հոգի կարդաց: Չեմ գիտեր: Սակայն ամէն անոնք որ կարդացին «Առիւծապատում»ը, կրեցին աթոռական ճնշում իրենց սրտին մէջ, և ջարդ ու կոտորած:

Պղտիկ գրքոյկ մըն է ան արդարեւ, որ կը պատկերէ մեր կրօնական—համայնքային տխուր իրականութեան մէկ չրջանը, ուր այժմու Տեղապահը և իր օրուայ վարչութիւնը եւս, կ'երեւին ամբաստանեալի աթոռին վրայ:

Նորահաս սերունդը չատ բան չի գիտեր, նոյնիսկ մօտիկ անցեալի իրադարձութեանց մասին: Մեղքը ի՞նչ է: Ո՛չ ապահովաբար: Տարեցներունն է: Չեմ ուզեք պրպտել: Որովհետեւ եթէ մեր մտածումներու սլաքը այդ կողմ ուղղենք, պիտի հեռանանք մեր նպատակէն և պիտի ընկղմինք այլապէս ցաւալի հարցերու մէջ:

Արդ, պէտք է շնորհակալ ըլլալ ծերունազարդ Պ.Յ.Գ Փալադաչեանին, որ երիտասարդական կորովով մը մարտնչեցաւ Տեղապահական ներկայ անիշխանութեան դէմ և այսօր, «Առիւծապատում» անուամբ գրքի մը մէջ, պարզեց նաեւ անցեալի Տեղապահին անկանոնութիւնները:

Ապօրինութիւններ, 24 տեսակ ամբաստանութիւններ, որոնց մեղքը կը ծանրանայ, ըստ ատենին կազմուած Քննիչ Յանձնաժողովին սա եզրակացութեան թէ, «օրուան Մոստիշեան Վարչութեան գործունէութիւնը ազգային հիմնական օրէնքներուն բոլորովին հակառակ է և հետեւաբար «պարսաւելի», իսկ Տեղապահ Սրբազանին նկատմամբ ամբաստանագրին մէջ ակնարկուած խնդիրները գտած է «իրաւացի»:

Երբ անառարկելի իրողութիւնը այս է, որուն, ինչպէս ըսինք, անծանօթ է անշուշտ, նորահաս սերունդը, անտարակոյս մեծագոյն մեղքը կ'իյնայ անոնց վզին, որոնք անգամ մը եւս «փորձուածը փորձելու յիմարութիւնը» գործեցին:

Այդ յիմար փորձը կատարողները, եթէ նոյնիսկ այսօր այնքան ուշ, ընդդիմադիրի դիրքին մէջ կը դանուին Տեղապահին հանդէպ, երբեք չեն քաւեր իրենց «մեծ մեղքը», երբ երկրորդ անգամ Տեղապահի աթոռը կը բաղմեցնեն հայ եկեղեցւոյ եպիսկոպոս մը, որ բաղմահազար ոսկիներով վնաս կը պատճառէ համայնքին եւ ժողովուրդին:

Ծիշդն ըսելով, ձանձրացանք այլևս մեր դժգոհանքը յայտնաբերելու Տեղապահի մը անկանոն, անհակակիւռ և տխուր գործունէութեան դէմ: Սակայն «Առիւծապատում»-ի ընթերցումը մեզ մղեց հետեւեալ խորհրդածութեանց, երբ մանաւանդ սկսած է Թաղ. Խորհուրդներու վերակազմութիւնը:

Զգոյշ պէտք է ըլլալ, երբ ամէն անգամ հանրային հարց մըն է խնդրոյ առարկայ, գործի գլուխ բերելու այնպիսի մարդիկ, որոնք հանրային գործունէութեան մէջ կը մխրճուին պարզապէս շահագործելու համար ազդին սնտուկը:

Պէտք է աններող ըլլալ այնպիսի մարդոց դէմ, որոնց ամենապզտիկ մէկ զեղծումը յայտնի կը դառնայ շուրջիներուն: Այս պարագային երբեք չքմեղանք չընդունիլ և իսկոյն վտարել զայն հանրային գործունէութենէ, որպէսզի ան այս կերպով գանէ իր արդար պատիւը: Որպէս զի չկրկնէ իր մեղքերը:

Որովհետեւ, երէկի անարժան քահանան վաղուան վնասակար Տեղապահը կրնայ ըլլալ:

Որովհետեւ, երէկի Թաղ. մարմնի անգամ մը վաղուան Թաղականութեան պորտաբոյժը կրնայ ըլլալ:

Նրիտասարդութիւնը մանաւանդ, պէտք է աչալուրջ հսկէ և իր շարքերէն վտարէ զեղծարար ոգիով սնած ու թրծուած ո և է անհատ, որովհետեւ, այսօր իր ծոցին մէջ ապաստան գտնող այդպիսի մէկը, վաղը մեծագոյն չարիքը կրնայ գործել և մինչեւ քայքայումի տանիլ ամենէն գեղեցիկ գործերը և այլասերել՝ ամենէն գեղեցիկ գաղափարները:

Որովհետեւ, այսպիսիները գաղափարը կը ծախեն, հաւաքելու համար պարզամիտ մարդոց լուծմաները և իւրացնելու համար աղքատին ու չքաւորին տրուած նպաստը:

Պէտք է ամէն ոք կարդա՛յ «Առիւծապատում»ը:

Մանաւանդ անոնք որ կը փափաքին հանրային ծառայութեան դնել իրենց անձը:

(Շառաղայթ)

Խ. ԱՄԻՐԵԱՆ

2 Հոկտեմբեր 1949

ՅԻԾԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԻՆՉՊԷՍ Կ'ԱՆԱՐԳՈՒԻՆ

ԵՒ ԱՆԱՐԳՈՂՆԵՐԸ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԻՆ

Վերջերս միջադէպ մը պատահեցաւ Կէտիկ փաշայի Ս, Յովհ. եկեղեցիին մէջ, կիրակի օր մը:

«Մարմարա»ի բեմէն օր առաջ յայտարարած էի թէ, այդ կիւրակէ պիտի դամ և «չը յիշուի» պիտի պուռամ, երբ պատարագիչ վարպապետը՝ Սրբազան Հայրապետներու կարգին՝ յիշատակէ նաև հաղարումէկ մեղքերով ամբաստանուած և Ընդհ. Ժողովոյ պարսաւանքի քուէովը շքաւորուած մեղաւորի մը անունը. աններելի սրբապղծութիւն մը, որուն դէմ իրենց գերեզմաններէն կը վերցնեն իրենց գլուխները և արդար թողութիւն ձայն կը բարձրացնեն Սուրբեր և նոյն ատեն Սրբազան Հայրապետներ:

Եւ նոյն օրը Ծէրիգիւղէն կանուխէն գացի Կէտիկ Փաշա, ո՛չ թէ ուրիշներէ թելադրուած, ինչպէս գրած էր ապօրինաւորութեանց պաշտպան թերթ մը, այլ ներքին մղումով, համոզումով:

Բանկալէն մոմ առի եւ տաճար պիտի մտնէի, երբ Խորհրդարանէն երկու անձ դուրս խոյացան և զիս ներս հրաւիրեցին: Կեցէ՛ք, ըսի, մոմս վառեմ, Հայր. մեր մը ըսեմ, վերջը կուգամ:

Այնպէս ալ ըրի: Հոն նստած էր Խոսրով վարպապետ, Պատարագի համար զգեստաւորուած: Կային նաև ուրիշներ, Մատակարար Մարմնոյ անդամներէն եւ Յանձնախումբերէն:

վարդապետը, ինքզինքը Սամաթիա, «վէսիքայով հացի բաշխումին սեղանին առջեւ կարծելով, (որ առեւ, տակաւին աշխարհական, նոյն թաղին Հայ-Կաթողիկ եկեղեցւոյն կը ծառայէր և վէսիքայով հացի բաշխման պաշտօնէս ըլլալով, շատ մը Հայ ընտանիքներ առանց հացի ձգած և անոնց բաժինը սուղ գիներով ծախած և չհաճ դրամով տուն գնած էր), և խօսքն ինձ ուղղելով, ըսաւ բարկաճայթ.

— Տեղապահին անուան յիշատակութիւնը պիտի խափանէք եղեր:

— Այո՛, պետի խափանեմ:

Այս անգամ, վարդապետը, բոլորովին ջղայնանալով, ձեռքի վարդապետական դաւաղանը հասակն ի վեր բարձրացուց եւ գոչեց,

— Կ'արգիլեմ:

— Բեզի մտիկ չեմ կրնար ընել:

Եւ վարդապետը, այդ ջղագրգիռ կերպարանքով դուրս խոյացաւ Խորհրդարանէն, և դէպ ի տաճար ուղղուեցաւ, Ս. Պատարագ մատուցանելու:

Ես ալ դուրս ելայ եւ տաճար պետի մօտէի, երբ Խորհրդարանէն հտեւէս հասան քանի մը հոգի եւ ճամբաս կտրեցին, դարձեալ ներս հրաւիրելով զիս: Բայց անոնցմէ մին, ինձ անձանօթ մը, որ Տէրէպէկեան է եղեր մականուանով, զիս Տէրէպէկեանէ վախցող մը կարծելով, սկսաւ սպառնալիքներ ընել ինձ:

— Բուկին ոտքդ կը կոտրեմ. երկու ոտքով եկար, մէկ ոտքով կ'երթաս, կը պոռար:

— Զիս եկեղեցի մօտեւէ արգիլող մարդ տակաւին աշխարհ չէ եկած, պոռացի ես ալ:

Զայնս լսուեր է ներսէն, տաճարէն, ուրկէ քանի մը երիտասարդներ դուրս ելան և բոլորաձեւ շարուեցան Տէրէպէկեանի դիմաց, եւ ըսին սպառնալից.

— Մենք Փալագաչեանի համար հոս եկած ենք ալսօր: Նոյն պահուն, Խորհրդարանին մարդիկը վրայ հասան

և զիս դարձեալ ներս առին: Ներս մտաւ նաեւ Տէրէպէկեան ու կրկնեց իր սպառնալիքները:

— Ինծի Տէրէպէկեան կ'ըսեն, Ակնցի, վաճառական. ես մարդուն ոտքը կը կոտրեմ. երկու ոտքով եկար, մէկ ոտքով կ'երթաս:

— Ինծի ալ կ'ըսեն Փալազպեան, Սամաթիացի: Քեզի պէս ոտք կոտրողներ կա շատ եմ տեսներ:

Եւ Նորէն ոտքի կ'ենեմ, տաճար մտնելու եւ «չը յիշուի» պոռալու հաստատ մտադրութեամբ:

Նորէն վրաս կուգան և կը խնդրեն որ քիչ մըն ալ նստիմ: Կը նստիմ:

Այս անգամ կը փոխուի ռազմավարութիւնը:

Ոտքս կոտրել սպառնացող Տէրէպէկեան կը սկսի աղաչել, պաղատիլ, որպէս զի այս «չը յիշուի» զոյցը այսօր տեղի չունենայ, ուրիշ պատեհ առիթի յետաձգուի: Պատճառ՝ Որովհետեւ եկեղեցիին տարեկան մատաղօրհնութեան օրն է եղեր: Այս առիթէն կարելի եղած առաւելութեամբ օգտուելու և եկեղեցիին ու վարժարանին տարեկան ծախքերը դոյացնելու համար ամիսէ մը ի վեր չարաչար աշխատեր և պատրաստութիւններ տեսեր են եղեր, և ճիշդ այդ օրը, եթէ եկեղեցիին մէջ տակնուվերայութիւն մը ելնէ, ժողովուրդը պիտի ցրուի, իրենց աշխատութիւններն ի դերեւ պիտի ելնեն. և եկեղեցին ու դպրոցը մեծապէս պիտի տուժեն: Նոյնը կը հաստատեն հոն ներկայ եղող ուրիշներ ալ:

Այս պարզ բացատրութիւնը փոխեց տրամադրութիւնս, և ըսի.

— Ինչո՞ւ ասիկա առաջին վայրկեանէն չըսեք ինծի և սպառնալիքներով զիս վախցնել ուղեցիք: Ես սպառնալիքէ վախցող մարդ էի: Ինչ և իցէ, քանի որ մտահոգուած էք թէ այս ցոյցին պատճառաւ եկեղեցին եւ դպրոցը զգալի կերպով պիտի վնասուին նիւթապէս, և ես ալ չեմ ուղեր որ ես ինքս տեղի տուած ըլլամ այդ անհաճոյ կացութեան, ահաւասիկ կը յայտարարեմ թէ այս օրուան

համար կը յետաձգեմ այս հակառակադասական ցոյցը: Եւ որպէս զի ապահով ըլլաք թէ, վերջին վայրկեանին որոշումս չպիտի փոխեմ, ահաւասիկ հոս պիտի նստիմ մինչեւ որ յիշատակութիւնը ըլլայ վերջանայ:

Եւ այնպէս ալ ըրի: Եւ Խոսրով վրդ., կատարեց յիշատակութիւնը:

Ահա՛ թէ ի՛նչպէս յուզումնալի օր մը անցուցին կէտիկ փաշայի հյեղեցիին հովանիին տակ գործող մատակարարական, կրթական եւ բարեսիրական մարմիններու բարեջան եւ անձնուէր անդամները:

Յաւարտ հկեղեցական արարողութեանց, զիս առաջնորդեցին վարժարանին ընդարձակ սեղանատունը, ուր արգէն տեղ դրուած էին բազմաթիւ հրաւիրեալներ: Եղան բանախօսութիւններ, կարդացուեցան տեղեկագրեր, և մանաւանդ եղան լիառատ նուիրատուութիւններ, որոնցմով դոյացաւ կլորիկ գումար մը: Տեսարանը քաջալիրիչ էր, եւ ես, եւս առաւել իրաւունք տուի անոնց որոնք կ'առաջարկէին որ յետաձգուի «չը յիշուի»ի ցոյցը:

Եւ տարօրինակ բան, քահանաներէն Տէր Գուրգէն, անսպասելիօրէն ոտքի կանգնեցաւ եւ ըսաւ.

— Եկեղեցականներուն համար կ'ըսեն թէ առնելը միայն գիտեն, իսկ տալը բնաւ չեն գիտեր, (Տէր հայրը զիս կ'ակնարկէր, քանի որ նոյնը գրած էի «Մարմարա»յի մէջ օրեր առաջ). ահաւասիկ այս պաղափարը ջրելու համար իմ պրպանէս տասը ոսկի կուտամ:

Եւ իրաւ ալ գրպանէն հանեց եւ ցնծաց տասը ոսկին ամենայն վահանութեամբ:

Նոյն յայտարարութիւնը ըրաւ եւ նոյնչափ գումար մը վճարեց նաեւ Տէր Դաւիթ:

Ի վերջոյ ոտքի կանգնեցաւ Խոսրով վրդ., եւ քահանաներէն վար չմնալու համար հանդիսաւորապէս յայտարարեց թէ ինքն ալ կը նուիրէ տասը ոսկի: Բայց թէ դրամ տուաւ թէ ոչ, այդ կէտը վերաբեցաւ ուշադրութեանէս: Երեքէն ալ ըրածը մեծ հերոսութիւն արդարեւ:

Ահա՛ փաստ մ'ալ քննագատութեանց օգտակարութեան: Քահանաներու եւ վարդապետներու քօականերն ալ կը բացուին վերջապէս, յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, ամէն:

Ի վերջոյ չմոռնանք կարեւոր պարագայ մը: Սոյն հանդիսաւոր օրով, երբ մանաւանդ կանխաւ ծանուցուած էր թէ Տեղապահին անուան յիշատակութիւնը պիտի արգիլուի, իր բացակայութեամբ կը փայլէր թաղին գործիչներուն մէջ ամէնէն կարկառուն մէկ ղէմքը, ծանօթ գեղադործ Տիար Վահրամ Ասատուրեան, եւ պարոն մըն ալ ուրիշ պարոնի մը կը հրամայէր. — Գնա՛ Ասատուրեան գեղարանէն Ոստիկանատուն թէլէֆօն ըրէ՛: Խեղճ տղա՛յ, կարծեց այս կերպով վախճնել զիս:

*
* * *

Հիմա անցնինք բուն խնդրոյն:

Տեղապահին անուան յիշատակութիւնը Պատարագի պահուն, օրինա՞ւոր էր. Հայաստանեաց Եկեղեցւոյ Ոգիին Կանոններուն եւ Աւանդութիւններուն համապատասխան է՞:

Բացարձակապէս ո՛չ: Պարզ սրբապղծութիւն է:

Եկեղեցին ո՞րոնց անունները կը յիշատակէ Սուրբ անմահ Պատարագի մէջ:

Կարդանք. «Առաքելոց սրբոց, մարգարէից, վարդապետաց, մարտիրոսաց եւ ամենայն հայրապետաց սրբոց, առաքելագործ եպիսկոպոսաց, երիցանց, ուղղափառ սարկաւազաց եւ ամենայն սրբոց, եղիցի յիշատակ ի սուրբ Պատարագս, աղաչեմք:»

Շարունակե՞նք. Առաջնորդացն մերոց եւ առաջին Լուսաւորչացն՝ Սրբոց Թադէոսի եւ Բարթոլղիմէոսի Առաքելոցն, եւ Գրիգորի Լուսաւորչին, Աբիստակէսի, Վրդանէսի, Յուսկանն, Գրիգորիսի, Ներսիսի, Սահակայ, Դանիէլի եւ Խաղայ, Մեորոպայ վարդապետին, Գրիգորի

Նարեկացւոյն և Ներսէսի յլայեցւոյն, Յովնանու Որոտնեցւոյն, և Գրիգորի և Մովսէսի Տաթեւացեացն, և սրբոց Գրիգորիսեանց և Ներսիսեանց, հովուաց և հովուապետացն Հայաստանեայց, եղիցի յիշատակ ի Սուրբ Պատարագս)»

Նաև, ի մէջ այլոց, «Սրբոց Ոսկեանց և Սուքիասեանց... Թագաւորաց հաւատացելոց՝ Սրբոց Արգարու, Կոստանդիանոսի, Տրդատայ և Թէոդոսի և ամենայն Սուրբ և բարեպաշտ Թագաւորաց և աստուածասէր իշխանաց, եղիցի յիշատակ ի Սուրբ Պատարագս, աղաչեմք)»

Ի վերջոյ, Պատարագիչը կը յիշէ օրուան Կաթողիկոսին և Երուսաղիմայ ու Իսթանպուլի Պատրիարքներուն անունները։ Իսկ երբ Պատրիարքը վախճանած է, անոր անուան յիշատակութիւնը կը շարունակուի, և ո՛չ երբեք Տեղապահինը։

Մինչև հիմա այսպէս եղած է և այսպէս պէտք է շարունակուի։ Տեղապահը ի՞նչ իրաւունքով կ'ոտնակոխէ եկեղեցիին դարաւոր աւանդութիւնները, և ինքզինքը Արքայան Հայրապետներուն կարգը դասելով, այդ Սուրբերուն անուններուն կցել կուտայ իր անունը։

Եւ մեր վարդապետներն ու մեր քահանաներն ալ կը հպատակին եկեղեցիին դարաւոր աւանդութիւններուն հակասող այդպիսի հրամանի մը, և խղճի կատարեալ հանդարտութեամբ Սրբոց կարգը կը դասեն եկեղեցական մը, որ իր այլազան ու բազմազան ապօրինաւորութեանց համար Ազգ. Ընդհանուր Ժողովէն պարսաւանաց քուէով վարձատրուած էր, և իր այս երկրորդ Տեղապահութեան շրջանն ալ կը շարունակէ վարել քմահաճօրէն և զերծ ամէն հակակշիռէ, քաջալերուելով կղերին ստորնաքարչ համակերպութենէն և ազգայնոց անտարբերութենէն։

Ի՞նչիս եկեղեցականներն են ատոնք, քանի որ չեն պահպաներ եկեղեցիին սրբազան աւանդութիւնները։

Ասանկ մէկը Սրբոց կարգը դասել և Պատարագի-

մէջ անուներ յիշատակել, ասկէ մեծ սրբապղծութիւն կը բխայ ըլլալ:

Եւ մեր արդիական վարդապետներն ու քահանաները խղճի կատարեալ հանդարտութեամբ գործեցին այս ոճիւրը եկեղեցիին հանդէպ, և միամիտ ժողովուրդն ալ անգիտակցօրէն կլլեց այդ թունաւոր հանգստապատառը:

Եւ ամէնէ ցաւալին, այս սրբապղծութիւնը արդարացնող և եկեղեցական աւանդութիւններուն համաձայն գտնող պիղծ գրիչներու ելոյթն է ներկայիս:

Իսկ թէ ի՞նչ եղաւ կէտիկ փաշայի եկեղեցիին մէջ տեղի ունենալիք «չը յիշուի»ի ցոյցին տեղի չունենալուն հետեւանքը, այն եղաւ որ «չը յիշուի»ի դադափաւրը տարածուեցաւ ժողովուրդին մէջ, որ արգիլեց Տեղապահի անուան ապօրէն յիշատակութիւնը, թէեւ քանի մը անարժան քահանաներ (չըսեմ շահանայներ) յամառեցան չը յիշատակել մեռնող Պատրիարքին անունը՝ ըստ օրինի: Բարեպաշտ ժողովուրդը սակայն դատած է միջոցը պատժելու այս ապերաստները, անոնց երեսին փակելով իրենց տան դռները:

Տէրը փրկէ Հայ եկեղեցին չար ոգիներէ: Յ. Գ. Փ.

Այս խնդրոյ առթիւ, «Մարմարա»ի 12.10.1945 թիւին մէջ գրած ենք հետեւեւիլ յօդուածը.

ԱՆՏԵՂԻ ՀԱՐՅՈՒՄ

«Մարմարա»է հատուած մը.

Տարբեր քաղաքի մը մէջ մեծ հրդեհ մը կայ եղեր, թերթ մը իր երիտասարդ խմբագիրը կը ղրկէ մանրամասնութիւնները իմանալու համար:

Երիտասարդ լրագրողը կը մեկնի հրդեհին վայրը, կը նայի, ահռելի բան, ամբողջ թաղ մը հրոյ ճարակ եղեր է, անմիջապէս կը հեռագրէ իր փաթրօնին.

— Հասայ հրդեհին վայրը, ի՞նչ ընեմ:

Այս տեսակ հեռագրէ մը դարմացած փաթրօնը կը պատասխանէ հեռագրով:

— Մէջը նեռուէ:

ՅԻՇԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՅԸ

Ատենէ մը ի վեր կարգ մը քահանաներ պատարագի ընթացքին օրինազանց ընթացքի մէջ կը դառնուն՝ յիշատակութեան ընթացքին զանց առնելով յիշել հանգուցեալ նարոյեան Պատրիարքին անունը:

374 A II 80428

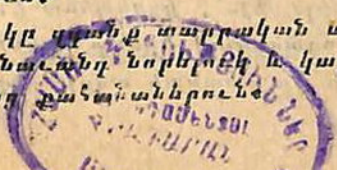

Ռուբին Սեմերմեան

Այսպէս, վերջին անգամ Թօփագափուի Ս. Նիկողայոս եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ թաղին բարերարներէն ողբ. Ռուբին Սէմերմեանի հոգեհանգիստը՝ նախագահութեամբ Սահակ Մ. վրդ. Փափագեանի: Պատարագի ընթացքին թէեւ Արարչեան անունը չէ յիշուած, բայց զանց առնուած է նաեւ հանգուցեալ Պատրիարքին անունը, ինչ որ օրինազանցութիւն մըն է:

Այս պարագայն ընդհանուր դժգոհութեանց պատճառ հանդիսացած է, նկատելով որ մեր նորերուկ քահանաները կ'տնդիտանան եկեղեցագիտական աւանդութիւնները եւ չեն գիտեր թէ պարտաւոր են վախճանեալ Պատրիարքին անունը յիշատակել մինչեւ նոր Պատրիարքին ընտրութիւն:

Եւ Պէտք կը պարտաւորական այս դիտելիքները յիշեցնել մանաւանդ նորերոկ եւ կաշառքով ձեռնադրուած անգիտակից քահանաներուն (Մարմարա)

ԱՍՈՐ ՎԵՐՋԸ

Թերթերսը հրատարակութիւններէն կը հասկցուի թէ՛ Աղզ. Պատրիարքարանի պիւտճէի պատրաստութեան առթիւ՝ զեղչուած է Տեղապահին ամսաթոշակը:

Կը կարծեմ թէ աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսել թէ, ամսաթոշակին վրայ եղած քմահաճ յաւելումներն են զեղչուած և ո՛չ թէ բուն ամսաթոշակը:

Աղգային շրջանակի մէջ, անիշխանական վիճակն ու քմահաճոյքն է որ կը տիրեն հիմա: Վիճակը անիշխանական է, երբ համարաւորմամբինը դադրած է գործելէ և համարասու գործադիր մարմինը ինքզինքը ղերծ կը համարէ պատասխանատուութիւնէ: Ամէն անգամ որ դէպքերը, պարագաները այս վիճակին ենթարկած են ազգատնտեսութիւնը, ցաւալի է ըսել որ գործի գլուխ դրտնողները ջանացած են անձնապէս օգտուիլ այդ վիճակէն, կրցածնուն չափ, և ասիկա միայն կաղմած է իրենց մտահոգութեան ամբողջ առարկան:

Հիմա ալ նոյնն է վիճակը: Տեղապահ մը ուղած ամսաթոշակը կ'որոշէ իրեն համար և կը ստանայ: Օրէնքէ դուրս ամսականներ տոոր անոր կ'որոշուին և կը ստացուին, խղճի կատարեալ հանդարտութեամբ: — Թէ ի՞նչ գումարներէ կը ստացուին, այդ ալ քննութեան տրժանի տարբեր խնդիր մը: — Համարառու մարմինը չեն գումարեր, այս շրջանը երկարելու համար: Լրագրութիւնն ալ իր լռութեամբ կը քաջալերէ զիրենք, և ազգը կը շարունակէ կողոպտուիլ: Այո՛, կողոպտու է, երբ մարգիկ, իրենց զիրքէն օգտուելով իրենք իրենց ամսականներ կը յատկացնեն և կը ոտանան ազգին դրամէն, ա-

ռանց օրէնսդիր եւ համարաթիւ մարմինին որոշման եւ հաւանութեան:

Պատրիարքարանի պիւտճէն պատրաստող մարմինը այս անգամ բարեհաճեր է ուշադրութիւն դարձնել Տեղապահին ամսաթոշակին կցուած յաւելումներուն վրայ, եւ որոշեր է զեղչել զանոնք: Իր որոշումը պիտի յարգուի, քանի որ՝ ինչպէս ըսինք՝ անիշխանութեան շըրջան մըն է որ կը բոլորէ եւ չկայ մարմին մը որ կարենայ սանձ դնել սանձարձակութիւններու:

Հետաքրքիր է գիտնալ թէ, պիւտճէ պատրաստող մարմինը ուրիշ զեղծումներով ալ հետաքրքրուած է:

Իսկ թաղերու մէջ դործուած անկանոնութիւններուն առաջը ինչպէս պիտի տոնուի, երբ ձուկը գլխէն հոսած է արդէն: Ենթադրենք, օրինակի համար, թէ Յէրի գիւղի Թ. Պ. գործերու մատակարարութեան մէջ անկանոնութիւններ դործուին: Ո՞վ է կամ ո՞ր մարմինն է որ պիտի կրնայ ի կարգ հրաւիրել Թաղ. խորհուրդը: Տեղ. Սրբազանը, որ քանի մը չաքաթը անգամ մը հոն կ'այցելէ, գանձելու համար իրեն յատկացուած 45 ոսկի «պատուակալ քարոզիչ»ի ամսականը: Տնտես. խորհուրդը, որ բուն անդամներէն մէկը նոյն Թաղ. խորհուրդին գանձապետն է է միանգամայն, ծայրագոյն ապօրինաւորութիւն մը որ 64 տարիէ ի վեր առաջին անգամն է որ տեղի կ'ունենայ, ինչպէս 64 տարիէ ի վեր առաջին եւ տեղային է Պատրիարքի մը կամ Տեղապահի մը՝ Թաղային սնտուկներէ ամսական ստանալը, Պատրիարքարանի սնտուկէն իր առած ամսականէն զատ:

Զենք ուզեր աւելի երկարել մեր դիտողութիւններու շարքը եւ կը հարցնենք թէ՛ վերջապէս ո՞ր պիտի յանգին այս անլուր ապօրինութիւնները: Ո՞րքէ սպասենք այս հարցումին պատասխանը:

Ասոր վերջը:

Յ. Գ. ՓԱԼԱՔԱՇԵԱՆ

ՀԱՏՈՒԱԾ ՄԸ

6 ՓԵՏՐ. 1925 Ի “ՄԱՐՄԱՐԱ,,Ի ՄԵԶ ՄԵՐ ԳՐԱԾ

ՄԷԿ ՅՕԴՈՒԱԾԷՆ ~~ՀԱՏՈՒԱԾ ՄԸ~~

Վարչութիւնը (Մոստիշեան) վարկաբեկուած է
այլեւս հանրութեան աչքին, և անոր անգամներուն ու
մանաւանդ առեւտրային կը մնայ քիչ մը բանալ ա-
կանջները, լսելու համար ամէն կողմէ բարձրացող գան-
գաւանները: Բարեկամներն իսկ լեզու ելած են, և ի՞նչ
փաղաքական ըստերով...:

Վարչութիւնը եւ Տեղապահը պիտի շարունակեն
արհամարհել հանրային կարծիքը, այն միամիտ հաւատ-
քով թէ, մինչեւ վերջը կարելի է սանձարձակ գործել,
առանց պատասխանատուութեան ու եւ է վախի:

Եթէ իսկապէս «աղգ»ին չահն է որ առն կուտայ
իրենց քայլերուն, պէտք է ուրեմն տեսնեն իրենց շուր-
ջի կացութիւնը, եւ պատճառ չդառնան դէպքերու գահա-
վիժման: Քարերն անգամ լեզու ելած են, բայց Տեղա-
պահը եւ իր արբանեակները կը շարունակեն սուտ
խենթ ձեւանալ:

ԱՆՏԻՊ ՄՆԱՑԱԾ ՄԷԿ ՅՈՒՌՈՒԱԾՍ

ՏԵՂԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՆՋԳԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԻՐ ԶԱԽԱԿԸ ԾՈՎԸ ՆԵՏՈՂ

ԻՔԵԼԱԿՈՐՈՅՍ ԱՆՕԹԻ ՀԱՅՈՒՀԻՆ

ԱՋԳԻՆ ԴՐԱՄՆԵՐԸ ԻՆՉ Կ'ԸԼԼԱՆ

Մարդու մաղերը ցցող լուրերէն էր «Ժամանակ»-ի մէջ հրատարակուած «Աղեխարչ Տեսարան»ը:

Դու՛մ Գարու, Գաղթականներու կայանին մէջ բնակող եւ իր ծերունի ամուսնոյն երկարատեւ հիւանդուած թեանը պատճառաւ յետին ծայր թշուառութեան մատուցուած 30 տարեկան Տիկ. Աննա, դժուարաւ ճարած քանի մը պատառ հացը իրեններուն բերանը դնելէն և ինքն օրերով անօթի մնալէ յետոյ, իր հոգեհատորին՝ մէկուս կէս տարեկան անմեղունակ Հայկանուշին անօթութեան ճիչերուն չը դիմանալով, և ուղեւով անօթի մեռնելու տանջանքը խնայել անոր, կը տանի ծովը կը նետէ զայն. խեղակորոյս:

Բարեբախտաբար մակուկավար մը տեսնելով գործուած ոճիրը, կը փութայ փրկել մանկիկը:

Հիմա, կարդացէ՛ք այս տողերը, և մի՛ զայրանա՛ք սո մեր ազգային վարիչներուն դէմ: Այս աստիճան ան-

հոգութիւն, այս աստիճան անզգայութիւն եղած, տեսնուած բան է: Տիկ. Աննա մասնաւոր խցիկի մը մէկ անկիւնը չէր իրեններով անօթի ծարաւ և անդեղ ու անդարման կը տուայտի: Աչքէ հեռու ծածուկ աղիւսներէն չէ վերջապէս որ իր վիճակէն մարդ տեղեկութիւն չունենայ: Տիկ. Աննա իր հիւանդով եւ իր մանկիկով անօթի մեռնելու կը պատապարտուի Աղգին մէկ տանը մէջ, ամէնուն աչքին առջեւ, Պատրիարքարանի քթին տակ. հաստատութիւն որուն անունով նպաստ կը ստացուի հանրութեան:

Եթէ աղգին աղքատները անօթի պիտի մեռնին և մինչև իսկ ոճիր գործելու պիտի մղուին, ի՞նչ կ'ըլլան ուրեմն Աղգէն հաւաքուած նպաստները: Եւ ի՞նչ կ'ընէ Տեղ., որ ինքզինքը գործի վրայ ցոյց աւելու համար Հիւնդց.ները, որբանոցները, դպրոցները, եկեղեցիները, կայանները, կկոց կը բանի, թաղէ թաղ, դիւղէ գիւղ օդ փոխելով, ինքզինքն հացկերոյթներու հրաւիրելով և ժամուց գանձելով, և օրն օրին ալ ինքզինքին ռեֆրան կ'ընէ՝ իր այցելութիւնները թերթերու մէջ հրատարակել տալով, այո՛, ի՞նչ կ'ընէ այդ Տեղապահ ըսուածը, և ի՞նչ կ'արժէ իր ներկայութիւնը աղգային գործերու գլուխը, երբ իր աչքին առջեւ անօթութեան մարդ կը մեռնի ԿԱՅԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ, և անօթութեան հաեւանօք ոճիր իսկ կը գործուի, եւ ի՞նչ ոճիր. երեսնամեայ մայր մը՝ անօթութեան տանջանքներէն փրկելու և անոր անօթի մեռնիլը իր աչքերով չը տեսնելու համար, խելակորոյս. ծով կը նետէ իր հոգեհատորը:

ԿԱՅԱՆՆԻ ՄԷՋ անօթի մեռնելու գատապարտուին ծերունի հայր մը, կինը և զաւակը, այս ա՛լ պիտի լըռէինք, Սրբա՛գան:

Ուրեմն ի՞նչ կ'ըլլան Աղգին գրամները: Մինչև հիմա հարիւր հազարներով հաւաքուած նպաստները ի՞նչ պէս մատակարարուած են եւ ի՞նչպէս կը մատակարար-

ուին, երբ անօթի մարդ կը մեռնի «կայաններու մէջ»,
 և մէկը չկայ այս վիճակով հետաքրքրուող:

Պատասխան կ'ուզենք, Սրբա՛ղանց, արդարացուցե՛ք
 ձեր դործունէութիւնը. համար եւ հաշիւ տուէ՛ք Ազգին:
 Մի՛ ըսէք, մի՛ ըսել տաք թէ Տեղապահը օրէնքով բանի
 մը պատասխանատու չէ, Ամէն բանի առաջին պատաս-
 խանատուն դուք էք, քանի որ ոտքով գլխով ամէն բա-
 նի մէջն էք, և ամէն բան ձեր ուղած կերպով, ձեր ու-
 զած անձերու ձեռքով կը կարգադրէք ու կարգադրե՛լ
 կուտաք:

Դո՛ւք հացկերոյթներու կը պատիք, խորտիկներու,
 համադամներու մէջ կը յղփանաք, առդին՝ կայաններու
 մէջ՝ անօթութենէ մարդ կը մեռնի... Ի՛նչ ղգացում և
 ի՛նչ խիղճ:

Եւ վերջապէս ի՛նչ ղգացում և ի՛նչ խիղճ այն Ազ-
 գին, որ տարիներէ ի վեր հազար փորձերէ յետոյ, տա-
 կաւին չի սթափիր և խեղօքիկ կը կրէ չարաղէտ լուծը
 անսիրտ և անհոգի եկեղեցականներու և անոնց ո՛չ նը-
 ուաղ անսիրտ անհոգի արբանեակներուն և պաշտպան-
 ներուն:

Ի ՊԷՏՍ ՎԱՐՉԱՆԱՅ

«Աւետիս» թերթի 1925 Մարտ 16 թիւին մէջ երեցած
 յօդուած մը՝ որ լիււլի կը պատշաճին երկայ դէպքերուն.

Խոչորացոյց մը աչքին, «հայ մամուլի վեթերան» մը
 ցուցադրութեան կը հանէ արտասահմանէն եկած հատու-
 կտոր նուիրատուութիւնները, ատոնցմով «ծառայական»
 գրութիւն մը շարադրելու համար: Եւ տեսնելու է
 ստրկական և կորաքամակ կեցուածքը զոր բռնած է Տե-

դապահ Սրբազանի ազգօգուտ? դործունէութեան հանդէպ:
 Զենք կրնա՞ր հանդուրժել, որ վճարուածներ սմահ-
 դուկ ձեւերով չուկայ հանեն իրենց վարձու միտքերը,
 արուեստական համակրութիւններ ստեղծելու համար
 իշխանութեան մը չուրջը, որ պարզ չուք է և ուրիշ
 ոչինչ: Այս խնկարկութիւններն ու գովքերը դէմ են ազ-
 գային իրական շահերուն, և մենք պարտք կը դրանք
 պայքարիլ անոնց դէմ, ու դիմակադերծել վարձկան
 գրիչները: Պէտք է քրքրել վէրքերը, որպէսզի ընթերցող
 հասարակութիւնը տեսնէ ամբողջ փտախտը, զոր կը փոր-
 ձեն այնքան խաբուսիկ ջնարակներով փայլեցնել,
 ազգին աչքէն ծածկելու համար իրականութիւնը:

Ազգ, իշխանութեան հեղինակութիւնը և Տեղապահ
 Սրբազանի բարւոք? դործունէութեան փաստը մէկ երկու
 նուէրներու մէջ փնտռելու և առիկա իբր վահան ցու-
 ցադրելու անպարարութիւնը, արդէն իսկ բաւարար փաստ
 մըն է թէ այդ իշխանութիւնը ոչինչ ունի իր գոյութիւ-
 նը արդարացնող: Ի՞նչ պէտք կայ փառք և պաշտպանու-
 թիւն մուրալու արտասահմանի աւանդական նուիրա-
 տուութիւններէն, եթէ իսկապէս հոս մեր ամենուս աչ-
 քին առջեւ չկայ մէկ հատիկ աշխատանք, որ արդարա-
 ցնէ ազգային մարմիններուն գոյութիւնը: Վարձկան
 փաստաբանը չի՞ գիտեր թէ բարեսէր ազգայիններու նը-
 ւէրները կապ չունին այս կամ այն եկեղեցականին հետ,
 և միայն հանրային հաստատութիւններուն ուղղուած
 են: Փոխանակ խոշոր սցոյցով փաստեր հաւաքելու ար-
 տասահմանէն, թող համարձակի Պոլսոյ մէջ ցուցրնել մէէ
 հատիկ դործ, ուր անճարակութիւնն ու կամայականու-
 թիւնը մրցումի ելած չըլլան իրարու հետ: Եթէ ձեք
 մաշած գրիչները չեն կրնար արձանագրել այս տխուր
 իրողութիւնները, գոնէ պարկեշտութիւնը ունեցէք լը-
 ռելու, և ձեք պատեանէն, ու ո՛չ թէ մամուլի էջերէն
 զբանտլիլի թէմէնահաներ շռայլելու ձեք մեծաւորներուն:

Ինչո՞ւ կը մոռնաք յիշել Մեծ Կղզիի դպրոցի չէնքը, որ այդ իշխանութեան «ազգօգուտ» գործունէութեան չնորհիւ այսօր դատակաւ միջոցաւ և չնչին փոխարժէքով մը անուրդի հանուած է, իրեն հետ աճուրդի հանեալով նաև ձեր խնկարկած մարդոց հեղինակութիւնը, եթէ իսկապէս այդ անունով բան՝ մնացած է: Ո՛ր մնացին Պալապալեան կտակի, կառածի, Ատանայի 4000 հնչուէ ոսկիի և տարադրելոց ապահովագիրներու խնդիրները: Երես կ'ուզէ քողարկել ջանալու կամ ուրանալու համար թաղականէ թաղական, հոգաբարձուէ հոգաբարձու, և փոխադարձաբար՝ տիրող քէնն ու ոխը և այն արհամարհանքը զոր այս մարմինները յատկապէս կը ցուցադրեն ազգային իշխանութեան դէմ:

Կարելի՞ է ծածկել Քաղ. Ժողովի և Տեսուչ Խորհուրդներու անկերպարան փոխ յարաբերութիւններէն ծնունդ առած անվստահութիւնը և Բարեխոնեան շփոթութիւնը որ ազգային կեանքն ու կազմակերպութիւնը կ'աղմալուծելու բնոյթ ունի:

Ասօքը չենք ըներ այն ապօրինի միջոցներուն, որոնք ձեռք առնուեցան, անհետեւանք ձգելու համար պիւտձէի կազմութեան առթիւ Տնտես, Խորհուրդին ներկայացուցած արդարացի դիտողութիւնները:

Դեռ կրնանք չարունակել այս թուումն մասանցը, բայց զանց կ'ընենք, որովհետեւ արդէն արար աշխարհի ծանօթ են: Միայն կը հարցնենք վարձկաններուն — Ինչո՞ւ ականջները խցեր էք, և կ'անդիտանաք ազգ. իշխանութեան և ի մասնաւորի Տեղապահ Սրբազանի գործունէութեան շուրջ տիրող աննպաստ տգաւորութիւնները: Ինչո՞ւ կը վախնաք ձուկատ առ ձակատ դալէ իրականութեան հետ, ու աչքերը գոցած էք, չտեսնելու համար զայն, և կամ աւելի ճիշդը, կամաւոր կոյր դարձեր էք:

Սակայն ամէն մարդ չունի ձեր նկատումները, և իր իսկական գոյնով կը տեսնէ մերկ իրականութիւնը: Խնկարկութիւններու ծուխը չի կրնար հրկար տեսել, ու մանաւանդ վարագուրել աչքերը: Քնիշէ գովաբանականներով անկարելի է խեղաթիւրել դէպքերը, եթէ նոյն իսկ զոյգ խոչորացոյցներ գործածէք:

ՆՈՐԵՆ՝ ՊԱՅԸ ՊՈԶՈՒՔ,,

«Նոր Լուր»ի խմբագիր Վահան Թօչիկեան. «պաշը պօղուք» մակդիրը փակցուցած էր Ազգին ճակտին: Մենք այս էջերուն մէջ՝ իբրեւ Հայ՝ բողոքած էինք այդ անլուր նախատինքին և ծանր ամբաստանութեան դէմ, և սապէս վերջացուցած էինք. «Եւ արդէն ես չեմ կրնար երեւակայել Հայ անհատ մը որ իր վրայ ընդունի այդ մակդիրը և «Նոր Լուր»ի դէմ բողոքող չլլայ»:

Մինչ մենք կը սպասէինք որ Թօչիկեան փութայ յետս կոչում ընել, և ահա՝ «Նոր Լուր»ի Ապրիլ 5ի թուոյն մէջ ծաղրելու ալ կ'ելլէ ազգը, մեր բողոքը յիշելով, որով որպէս թէ ըսել ուզած ըլլանք. «Տէր ողորմեա՛, այդ տեսակ մակդիր մը կը վայլէ՞ միթէ մեզի որ այնքան «տիտիւլին»ի տէր ժողովուրդ մըն ենք»:

Սյո հեգնանքով, կը կրկնէ ազգին ըրած իր նախատինքը, և հաստատելու համար թէ արդարեւ այս ազգը «պաշը պօղուք» է, իբրեւ ապացոյց կը յիշէ, ուրիշ փաստ չի գտնելով — Յունաստանի մէջ Առաջնորդին եւ Վարչութեան դէմ եղած յարձակումը:

Կը հարցնենք թէ Յունաստանի մէջ մէկ քանիներու գործած ու է մէկ արարքը՝ Իսթանպուլի հայ ժողովուրդին՝ Վարչութիւն պահանջելու խնդրոյն հետ. ինչ առնչութիւն ունի նաև Ֆերի գիւղի խնդրոյն հետ

ԴՆԵՐԻՆ ԲԱՆ ԷՆԵՐ, ԱՅԼ ԹԱՂԵՑԵՆՑ ԿՈՂԺԷ ԽԱՂԱՂ ՂԻՄՈՒՄ
 ՎԵՐ, ԿԱՂՄԱԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ԹԱՂ. ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԵՆԵՐ, ՕՐԻՆԱԼՈՐԱ-
 ՎԵՐ ԵՆԵՐ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ՎԵՐ ԿԱՂՄՈՒԹՅԱՆ ԵՆԵՐ ԽԱՂԱՂ
 ՎԱՐ, ԻՆԷ ՈՐ ԵՆԵՐ ԿԱՂՄԱԼՈՒԾՅԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԱՄԵՆԱՎԵՐՆ
 ԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵՑ Ե ԽՈՍԹԱՐԱՆ ԶԱՄԻԿԷՆ ԱՆՄԻՋԱՎԵՐ յԵՐՈՅ
 ԸՆԴՈՐՈՂ. ԺՈՂՈՎ ԿԱՂՄԻՆ ԵՆ ԶԻՆԱՐԿԵՆ ԵՆԵՐ ԽՈՐՀՐԴՈՅ
 ԸՆԴՈՐՈՒԹԻԱՆ:

Այս տկար և շատ տկար փաստերով պիտի հաստա-
 տէր այս աստիճան «պաշտ պօղո՞ւք» ԸԼԼԱԼԸ:

Ի զուր ԵՆ ԶԻՆԱՐԿԵՐԸ: ՄԵՆՔ ԴԱՐՃԵՆԱՆ ԿԸ ԲՈՂՈ-
 ՎԵՆՔ ԶԻՐ ԱՅՂ ԴՐԱՎԱՐՈՒԹԻԱՆ Ե ԱՅՂ ՆԱԽԱԳԻՆՔԻՆ
 ԴԷՄ Ե ԿԸ ԳԱԼԻՆՔ ՈՐ ԱՎԴԻՆ 3 ԴՐՈՒՆԵՐՈՎԸ ԱՆԱՆՈՂ ԵՆ
 ԱՎԴՐՈՂ ԹԵՐԹ ՎԵՐ ԶԻ ԽՂԺԱՆԱՐԻՐ ԱՅՂԱՎԻՐ ԵՆԻ ԴՈՅՆԵ-
 ՐՈՎ ՆԵՐԿԱՅԱԳՆԵՆ ՀԱՅ ԱՎԴԸ ԱՄԷՆՈՒՆ ԱՌՃԵՆ:

Ապրիլ 1926 (Ժամանակ) 3. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԻՔԸ

ԵՒ ԳԱՍՊԱՐ ԶԵՐԱԶԻ ՊԱՐԱԳԱՆ

18 Օգոստոս 1926ի «Ժամանակ»ի մեջ կը գրեթե՛ հե-
 թեւեալ յօրուածը.

Ուշագրաւ էր «Ժամանակ»ի առջի օրուան թուոյն
 մէջ Գառապար էֆ. Զեքաղի պատկերին տակ երեւցած սա-
 հառուածը. Մերոնի մտաւորական և ազգ. վաղեմի վաս-
 տակաւոր գործիչ Գառապար էֆ. Զեքաղ, որ յիմարանոցին
 մէջ անխնամ ձգուած էր և որ «Ժամանակ»ի բողոքին
 վրայ այժմ Հիւանդարան փոխադրուած է»:

Կը տեսնենք հիմա օրինաւոր և արդար քննադատու-
 թեան օգուտը անոնք որ կ'ուրանան անոր բարեբար դե-

բը, ուղեկով յաւերժացնել ազգային չրջանակի մէջ ի գործ դրուած զեղծումներն ու ապօրինութիւնները:

Առանց «Ժամանակ»ի բողոքներուն, Գասպար Չերազ տակաւին ո՛րչափ ժամանակ արգելափակուած պիտի մընար Յիմարանոցին մէջ և գուցէ հոն իսկ վերջացնէր իր կեանքը, հակառակ նոյն իսկ բժշկական տեղեկագրի, որ պատճառ մը չէր գտներ ծիրունիին արգելափակուելուն:

Նկարագրով ո՛րքան ազքատ բլլալու է մարդ, անգոռնելու համար թերացումներու գէմ եղած արգար դիտողութիւնները, հակազդել ջանալու համար բարի նպատակով մը մղուած օրինաւոր պայքարի մը:

Անկեղծ, արգար քննադատութիւնը բարիք միայն կ'արտադրէ, և մարդ առնուազն չարամիտ բլլալու է իրեն՝ ուղեկու համար արդելք բլլայ այդ բարիքին:

Քննադատութիւնը յառաջդիմութեան խթանն է: Արուեստը, գրականութիւնը քննադատութիւններով կը զարգանան: Բարեքերք քննադատութիւններով կ'ուղղուին: Քննադատութեան հանդէպ, հանրային ծառայութեան մէջ գտնուող մարդիկ կը մղուին արթուն և պարտաճանաչ բլլալու իրենց պաշտօնին կիրարկութեանը մէջ, տեղի չտալու համար հանրային վրդովումի: Չափազանց անհրեաներն են միայն որ, զուրկ պատասխանատուութեան զգացումէ և արժանապատուութենէ, խուլ կը ձեւանան դիտողութիւններու հանդէպ, կ'արհամարհեն քննադատութիւնը և հասարակաց կարծիքը, և անվրդով և անխըռով ու անայլայլ կը շարունակեն իրենց սխալ գործութիւններն ու հանրամաս գործունէութիւնը, իրենց պաշտօնին կռչած մնալու, և օր օրի աւելի պարարտանալու համար ամէն ստորնութիւն յանձն առնելով:

Գառնանք այժմ Գասպար Չերազ էֆէնտիի զոր յիմարանոցին մէջ պահելու պատճառ մը չկայ և կրնայ արձակուիլ:

Ճիշդ նոյն օրերը Տեղապահ Սրբազանը Հիւանդանոց կ'այցելէ և կը պատուիրէ Տնօրէնին ծերունին չի հանել

յիմարանոցէն, մինչեւ որ ինքն այդ մասին հարկ եղած հրահանգը տայ: Եւ Տեղապահ Սրբազանին այս բացորոշ հրամանին վրայ, որուն կը հնազանդի Տնօրէնը՝ հակառակ բռնկակաւ տեղեկադրի, Գասպար Չերազ տակաւին երկու ամիս արգելափակուած կը մնայ յիմարանոցին մէջ, մինչեւ որ մենք վերջապէս ձայն կը բարձրացնենք:

Արդ, Տեղապահ Սրբազանը ինչ իրաւունքով կը միջամտէ և խեղճ ձերուհի մը ամիսներով արգելափակել կուտայ յիմարանոցի մը մէջ: Ասիկա օրինական պատասխանատուութեան չե՞նթարկեր զինքը:

Տեղապահ Սրբազանը ինչո՞ւ անփոյթ գտնուեցաւ և չմիջամտեց, երբ Գասպար էֆ. Չերազ երկու տարիէ ի վեր իր միջնորդութեան կը գիմէր քանիցս, քնտանեկան համերաշխութիւն մը գոյացնելու համար, և հիմա, Չերազ էֆ. կերպով մը Հիւանդանոց ձգուելէ յետոյ, խնդրոյն մէջ կը մտնէ և ամիսներով յիմարանոցին մէջ արգելափակել կուտայ անպաշտպան ձերուկը: Ինչ պատասխան պիտի տայ, երբ Գասպար էֆ. տեղեկանայ խնդրոյն եւ բողոքէ:

Ապօրէն արարքներու պաշտպան և քննադատութեան թշնամի թերթերուն կարծիքն ինչ է: Չի խօսին՞ք, չի գրե՞նք: Հաւասարապէս մեղապարտ են բոլոր այն թերթերը որոնք չարիքը կը քօղարկեն և կամ ուղղակի և անուղղակի միջոցներով կը պաշտպանեն զայն:

Ա՛լ հերիք է, բաժակը յորգեցաւ:

Այս յօդուածը գրուեցաւ Ս. Աստուածածնայ կիրակի առաւօտ, երբ Սրբազանը խղճի կատարեալ հանգրտութեամբ Ս. Պատարագ կը մատուցանէր Աստուծոյ խօրանին առջեւ, ի ներկայութեան հաւատացելոց խուռն քաղմութեան, և Բանին կենաց քարոզութեամբ կը մխիթարէր բարեպաշտ ժողովուրդը...

Բ Ո Ղ Ո Ք Մ Ը

«Ժամանակ»ի 1926 հոկտ. 10ի թիւին մէջ կը կարդանք.

«Բաց նամակ Բաղաք, Ժողովին.

«Կը փափագինք գիտնալ թէ, Ժողովդ ի՞նչու արդեօք նկատի չառաւ Տնտես. Խորհուրդի անդամներէն Տիար Աւետիս Սարաֆեանի պատրաստած և նոյն Խորհուրդին կողմէ իւրացուած ամբաստանութիւնները նախորդ Բաղ. Ժողովի Ատենապետին, ինչպէս, նաև Տեղապահին ղէմ, — մինչդեռ Ժողովդ պարտաւոր էր անմիջապէս Խառն Ժողովի նկատառման յանձնել ամբաստանագիրը, որ պաշտօնական մարմինէ մը կը բխէր, և թոյլ չտալ որ այդքան ծանր ամբաստանութիւններու ենթարկուած Տեղապահը նախադահէր Ընդհ. Ժողովի նիստին:

Ֆերիզիլի Թաղեցեւր.»

ԳԱՅՔԱԿՂՈՒԹԻՒՆԲ ԴԱՅՔԱԿՂՈՒԹԵԱՆՑ

«Ժամանակի 1926 հոկտ. 12. Գչ. օրուան թիւին մէջ ստորագրած ենք այս վերնագրով յօդուած մը որուն հետեւեալ մասը կ'արտատուենք այս տեղ.

Տարօրսնակութիւններու և գայթակղութիւններու լիակտար չըջան մը եղաւ տեղապահական այս չըջանը: Օր նոր, գայթակղութիւն նոր:

Արդէն կար լոգարաններու 150 հազար ոսկւոյ գայթակղութիւնը:

Կար տարեկան 80 հազար ոսկի վարձք բերելու ընդունակ Թօքատեանի չէնքին 18,000 ոսկւով լռիկ մեջիկ վարձու տրուած ըլլալու գայթակղութիւնը:

Կար այդ ճղճիմ գումարով տասը տարուան պայմանագրութիւն կնքուած ըլլալու գայթակղութիւնը:

Կար Կալուածոցի սնտուկէն փոխատուութիւն տնուան տակ անհատի մը 13,000 ոսկի վճարուած ըլլալու գայթակղութիւնը:

Կար այդ 13,000 ոսկին իբր անգանձելի պահանջ՝ տոմարներէն ջնջելու որոշման գայթակղութիւնը:

Կար Կանգունը երկու ոսկիով ըլլալիք Թոքատլեանի արաքին ներկին համար Կանգունը հինգ ոսկիով ծախք ցոյց տրուած ըլլալու գայթակղութիւնը:

Կար Ֆէրիդիւղի եկեղեցիին սնտուկէն իբր պատուակալ քարոզչութեան վարձատրութիւն՝ Տեղապահին գանձած 4—500 ոսկիին գայթակղութիւնը:

Կար Խնամակալութեան գրամէն հաղարարող ոսկիներ անոր ասոր իբր նուէր բաշխուած ըլլալու գայթակղութիւնը:

Իսկ արդ, այս ամէնուն վրայ Կաւելնայ, նոր կը լսուի, — զի չկայ ծածուկ բան մը որ վերջ ի վերջոյ չը յայտնուի, — այո՛, Կաւելնայ մեծ գայթակղութիւն մը եւս: Ազգային վագրֆներու իճարէներէն հաւաքուած 6000 ոսկին լռիկ միջիկ կը գանձուի եւ կը պահուի, իսկ 6000 ոսկին իրաւատէրը եղող կրօնական եւ բարեգործայն գումարին իրաւատէրը մատակարարական անել կա՝ ցութեան կը մատնուին, այս գրկումներու հետեւանօք:

Գ. 12 Հոկտ. 1926 1926 (Ժամանակ)

* *

1926 Հոկտ. 14ի «Ժամանակ»էն.

Ստոյգ ազբիւրէ կը լսենք թէ, Տնտես. Խորհուրդի անդամ Աւետիս Էֆ. Սարաֆեանի պատրաստած եւ Տնտես. Խորհուրդի կողմէ իւրացուելով՝ Քաղ. Ժողովի նկատման յանձնուած ծանօթ ամբաստանագիրը, որով նախորդ Քաղ. Ժողովին եւ Տեղապահին ապօրինութիւնները կը մատնանշուէին, 15 օրէ ի վեր Քաղ. Ժողովի սեղանին վրայ հանուած չէ: Չենք հասկնար թէ ի՞նչու կը յապաղեցնեն այս խիստ կարեւոր խնդիրին քննութիւնը:

(Անշուշտ անցուկը մոռցուկ ընել տալու համար՝ Ե. Գ. Փ.)

ԲԵՐԱՅԻ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ

ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ՄԵԾԱՐԺԷՔ ԿԱԼՈՒԱԾԻ ՄԸ ԽՆԴԻՐԸ

ՏԵՂԱՊԱՀ Ա.ԷՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ

«Ծանօթ անձի մը կողմէ մեզ զրկուած է հետեւեալ գրութիւնը, զոր կը հրատարակենք նոյնութեամբ, վստահ ըլլալով թէ ազգ. վերին մարմինը պիտի փութայ նկատի առնել և բացատրութիւն մը տալ հանրութեան:»

«Ժամանակին բարեբար մը Ս, Երբորգութիւն եկեղեցիին 100000 ոսկիի կալուած մը կը կտակէ, որ ըստ հին օրէնքի պատուաւոր անձի մը անուէն կը դարձուի: Այս վերջինը փախստական նկատուելով, կալուածը կը գրաւուի Լքեալ գոյքերու տնօրէնութիւնէն և 65,000 ոսկիի կը վաճառուի: Կարեւոր անձեր այս կալուածը փրկել կ'առաջարկեն, պայմանաւ որ մեծ գումար մը տրուի իրենց իբրեւ աշխատութեան վարձք: Սակայն սրտցաւ աղգային մը տեղեկանալով որ այդ կալուածը վերջին անգամ հրատարակուած լքեալ գոյքերու օրէնքին համաձայն 340 Օգոստ. 6էն շատ վերջ գրաւուած և վաճառուած է, կ'առաջարկէ չնչին փոխարինութիւնով աշխատիլ որ ևս տրուի կալուածը կամ անոր փոխարժէքը, ըստ տրամադրութեան օրէնքին:»

«Նոյն իսկ իր ծառայութեան համար ըլլալիք փոխարինութիւնն ալ գործին կարգադրութենէն վերջ տանալու պայման կը գնէ: Սակայն գործը մինչև հիմա կը ձգձգուի ու կարգադրութիւն մը չըլլալ: Այս կարեւոր հարցն ալ Ազգին կը ներկայացնենք և պատասխանին կ'ըստանանք Տեղապահ Սրբազանէն:»

20 Հոկտ. 1926 (Ժամանակ)

Եւ մէջ կը հարցնենք հիմա. վերջապէս ի՞նչ եղած է այս խնդիրը:

ԱՆԳՈՒԹ ԵՒ ԱՆՈՂՈՐՄ

«Ժամանակ»ի 1926 Հոկտ. 14ի թիւէն

Քառասուն տարիէ ի վեր իր եկեղեցիին հաւատարմօրէն ծառայող պատուական երէց մը՝ ծերունադարձ Տ. Պետրոս քահանան՝ այսօր ծայրայեղ թշուառութեան մը մատնուած և հանրային օժանդակութեան կարօտ մնացած է իր ընտանիքը ապրեցնելու համար: Յաւալի է որ Տեղապահ Սրբազանը, հակառակ բազմիցս իրեն եղած դիմումներուն, երեսի վրայ թողած է հէք քահանան, մինչդեռ կրնար ամսական նպաստ մը յատկացնել և չթողուլ որ անիկա խղճալի վիճակի մը մատնուի և իր ծեր ու անկարող վիճակին մէջ ստիպուի ամէն օր Պալքըլի գեղեղմանատունը երթալ, մեռել օրհնելու և հացի դրամ մը ձարելու համար:

ԻՆՉՈՒ ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎԸ ՏՍԿԱՒԻՆ ՆԿԱՏԻ ԶԷ ԱՌԱՄ
ՏՆՏԵՍ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԱՆԴԱՄ ԱՒԵՏԻՍ ԷՖ. ՍԱՐԱՅԵԱՆԻ
ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐԸ

Ստոյգ աղբիւրէ կը լսենք թէ Տնտես. Խորհուրդի անդամ Աւետիս Էֆ. Սարափեանի պատրաստած եւ Տընտեսական Խորհրդոյ կողմէ իւրացուելով, Քաղ. Ժողովի նկատաւման յանձնուած ծանօթ ամբաստանադիրը, որով նախորդ Քաղ. Ժողովին և Տեղապահին ապօրինութիւնները կը մատնանշուէին, 15 օրէ ի վեր Քաղ. Ժողովի սեղանին վրայ հանուած չէ: Զենք հասկնար թէ ինչո՞ւ կը յապաղեցնեն այս խիստ կարեւոր խնդրին քննութիւնը:

(«Ժամանակ» 14 Հոկտ. 1926)

ԷՅՈՒՊԻ ԵԿԵՂԵՅԱՊԱՏԿԱՆ ԳՈՅԲԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Ուրախ ենք որ «Ժամանակ»ի ըրած յայտնութիւնները կ'սկսին չարժուժ մը յառաջ բերել Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ, ուր հին մոռցուած խնդիրները կարգադրելու եւ պատասխանատուութենէ զերծ մնալու ճիգեր կ'ըլլան:

Ինչպէս յայտնի է, հոգեւոյս Օհանեան Եպսկ.ի կողմէ Էյուպի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին կտակուած թանկագին զմբուխեայ քարով ընդելուզուած Ս. Յակոբայ Ա. ջին, հանգուցեալ Յարութիւն փաշա Տատեանի կողմէ իր թոռան՝ Փայլիկի հիւանդութենէ ապաքինած ըլլալուն առթիւ նոյն եկեղեցիին նուիրած ճաճանչազարդ Ս. Խաչին, ինչպէս կարգ մը եկեղեցական անօթներու և զգեստներու քննութիւնը կը կատարուի Տնտես. Խորհուրդին կողմէ, որ Օհանսան Սրբազանի ժառանգորդ եղբօրորդին՝ Տիար Անտոն Օհանեանէ եւ այս վերջնոյն մօրեղբայրէն ծանօթ դերասան Տիար Գ. Զօպանեանէ հրեք ամիս պայամանաժամ ուզած էր, լիակատար պատասխան մը կարենալ տալու համար:

Մինչդեռ Տնտես. Խորհուրդը այսպէս մէկ կողմէ քննութիւն կը կատարէ, կը լսենք թէ միւս կողմէ Պատրիարքարանը, կատարուած քննութիւնները կասեցնելու համար, Էյուպի Թաղ. Խորհուրդին առաջարկած է անպարտադրի մը (իպրանամէ) փոխարէն ստանալ 70 ոսկի թղթադրամ, իբր փոխարժէք վերոյիշեալ գոյքերուն: Թաղ. Խորհուրդը բացարձակապէս մերժած է ընդունիլ այս ապօրէն առաջարկը և կը պահանջէ եկեղեցիին վերաբերեալ գոյքերը, որոնք իբր աւանդ թողուած էին Պատրիարքարանի մօտ:

Կը գնահատենք Թաղ. Խորհուրդին այս կորովի ընթացքը և կը հարցնենք Տեղապահ Սրբազանին թէ՝

Ա.— Իրաւունք ունի՞ իր վերին հսկողութեան ներքեւ իբր աւանդ ի պահ գրուած գոյքերը վաճառելու:

Բ.— Եթէ աւանդները ծախելու պէտք տեսաւ, ինչո՞ւ անգամ մը չհրաւիրեց աւանդատուն, որ էյուպի Թաղ. Խորհուրդն էր, և անոր հաւանութիւնը չառաւ:

Գ.— Եթէ չուզեց այդ օրինական ընթացքին հետեւիլ, ինչո՞ւ հրապարակային աճուրդով չծախեց գոյքերը:

Դ.— Ինչո՞ւ այս տեսակ հաշուական պատասխանատուութիւն հրաւիրող (գործերը իրաւասու մարմինին՝ այսինքն Տնտես. Խորհուրդին քովէն չանցուց:

Ե.— Եւ ինչո՞ւ Ֆէրիգիւղի Թաղ. Խորհրդոյ ատենասպետին՝ այսինքն Պատրիարքարանի մէկ պաշտօնեան եւ զող համարատու անձի մը միջոցաւ ծախեց եկեղեցիի մը ուր ինք քարոզչական պաշտօն կը վարէր, և ո՛չ թէ աւելի հարուստ եկեղեցիի մը, որպէսզի աւելի գումար մը առնուէր:

Զ.— Տարիներ առաջ կատարուած վաճառումի մը փոխարժէքը ինչո՞ւ մինչեւ հիմա պահեց և այժմ, երբ խնդիրը երեւան հանուեցաւ և Տնտես. Խորհուրդը քննութեան ձեռնարկած է, կ'աճապարէ չնչին գումարով մը փակել խնդիրը:

Այս հարցումները հարկաւ Բնդհ. Ժողովին կողմէ պիտի ըլլան ն. Սրբազնութեան:

(28 Փետր. 1927, «Ժամանակ»)

ԿԸ ՎԱՅԼԵ՝ ՏԵՂԱՊԱՆԻ ՄԸ

ՀԱՌԱՔՉՈՒԹԻՒՆ (ԹԱՀՍԻԼՏԱՐՈՒԹԻՒՆ) ԸՆԵԼ

Կարգացե՛ք, պինդ դուռներ: Անցեալ շաբաթ, Տեղ. Ս.ը տեսնելով որ Պեյօզլուի Թաղ. Սորհուրդը Պատրիարքարանի քանչէլերի տուրքը չէ վճարած, փէշերը ժողուելով կը վազէ կուգայ Պեյօզլու: Սորհրդարանը կը դանուէին Թաղ. Սորհուրդի անդամներէն Պ. Քէչէճեան և քարաուղարը՝ Տեղ. Սր. Հօր երախտաւորեալը՝ Պ. Հանէսեան: Տեղ. Ս. իր այցելութեան նպատակը պարզելէ վերջ, օգտուելով Տ. Քէչէճեանի հաճոյակատարութենէն և իր երախտաւորեալ Պ. Հանէսեանի պատրաստակամութենէն, առանց Թաղ. Սորհրդոյ որոշումը առնելու, Տեղ. Ս.ին կը վճարեն քանչէլերի տուրքը, զոր՝ իրեն յատուկ գրամ առնելու ձեւով՝ կը խլէ ու գրպանին խորերը տեղաւորելէ վերջ, առանց ետին նայելու, կը մեկնի Սորհրդարանէն՝ պաթախճի մէկէ մը դանձում ընել յաջողած Թահսիլտարի մը դոնուանկութեամբ:

«Տեղապահ Սրբազանը կ'ըսէ թէ՝ Ատենապետը ըսած է՞ որ վճարումը ըլլայ. մինչդեռ Ատենապետը այդպիսի քան մը չէր ըսած Տեղապահին:»

Ասոր ի՞նչ պիտի ըսէք, բթամիտ պինդ դուռներ. մեր ազդային կեանքին տարեգրութեան մէջ տեսնուած է որ Տեղապահ մը բարապանի մը կամ դրամահաւաքի մը նման Թաղ. Սորհրդարանները չբժի ու Թահսիլտարութիւն ընէ, համոզելով Թաղ. Սորհրդոյ անդամները, որոնք՝ ըստ օրինի՝ իրաւունք չուիէին առանց Թաղ. Սորհրդոյ որոշման վճարում ընել: Լսեցի՞ք, յամառ պինդ դուռներ, և մեր հոգեւոր պետին վայելեցուցի՞ք Թահսիլտարութեան այս պաշտօնը: Պատասխանեցէ՛ք, խնդրեմ:

«Դիտակ» 7 Մարտ 1927

ԻՆՉ ՊԵՏՔ Է ԸՆԵԼ

— Նախ պէտք է Տօք. Զիվերի և Տքգ. Զախանի միջոցաւ Տեղ. Սր.ին կոկորդը ճեղքել, և հոն անցած հաշիւները դուրս հանել. ապա հակառակորդութեամբ վարչութիւն մը պէտք է ընտրել, արդի վարչութիւնը խորունկ տեղ մը թաղելէ վերջ, և ջանալ որ նոր վարչութեան մէջ կախուած մարդիկ չը դառնան, այսինքն վարչութիւնը անկախ ըլլայ: Վերջապէս պէտք է ընտրել մարդիկ որոնք ոչ թէ ազգէն, այլ ազգը իրենցմէ ակնկալութիւն ունենայ, և պէտք է աշխատիլ որ վարչութիւնը մեծ մասամբ կիներէ կազմուի, որպէսզի դիւրաւ կարելի ըլլայ կարգի դնել տակնուվրայ եղած աղք. գործերը. ասկէ վերջ պէտք է արգիւնքին սպասել:

«Դիւանի», 1927 Մարտ 7

ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐԲ ԸԼԼԱԼ Կ՝ՈՒՁԷ,

ԲԱՅՑ ԶԻ՝ ՅԱԶՈՂԻՐ

«Իդտամ» Հայոց Պատրիարքի ընտրութեան մասին կը գրէ. «Հայերը որոշած են Պատրիարքի ընտրութիւն կատարել, վերջ տալով Տեղապահ Տ. Գէորգ Արսլանեանի եպսկ.ի պաշտօնին, որուն օրինական չրջանը անցած է ո՛չ թէ ամիսներէ, այլ տարիներէ ի վեր: Այս որոշումը զանազան պատճառներէ ծնունդ առած է, այսինքն Հայերը պէտք տեսած են այս որոշումը տալ իրենց կրօնական և համայնքային դորձերուն ազդեցութեանը տակ: Տեղապահ Արսլանեանի եպսկ. այս անգամ ալ Պատրիարք ընտրուելու համար զանազան ձեւերով դորձունէութիւն

ցոյց կուտայ, բայց հայ մտաւորականները կ'ընդդիմանան յիշեալին ընտրութեանը:

«Հայ մտաւորականները կը խօսին նաև որբերու յատկացեալ գումարներուն և հասոյթներուն մէջ ի դորձ դրուած գեղծումներուն վրայ և կը պահանջեն որ անպատճառ ուրիշ մէկը ընտրուի Տեղապահ, ու այս մտօք պատրաստութիւններ կը տեսնեն: Մեր օտաքած տեղեկու թեան համեմատ, Պատրիարքութեան ընտրելի պիտի ներկայացուին նախկին Պատրիարք Արշարունի, Գումգաբուի դրսի քարոզիչ Սարգիս, Բերայի քորոզիչ Նաթոյեան և Ղալաթիոյ քարոզիչ Գարեգին Սալատուրեան եպիսկոպոսները: Ասոնցմէ նախկին Պատրիարք Արշարունի Սրբազան Կալաթա Սէրայի վարժարանէն ելած է, լաւ թուրքերէն գիտէ, թրքական օրէնքներուն տեղեակ է և անցեալ մը չունի: Կ'ըսուի թէ Արշարունի Սրբազան ջերմ կուսակից մըն է որ Հայերը տնկեղծօրէն ապրին թուրքերուն հետ: Հետեւապէս կ'ենթադրուի որ յիշեալը ընտրուի Պատրիարք»:

Արսլանեան այս անգամ ալ ամեն հնարք ի դորձ կը դնէ Պատրիարք ըլլալու կամ գոնէ տեղապահական պաշտօնը տեւականացնելու համար, բայց չպիտի ջաջոյղի այս անգամ եւս:

ՅԵՇԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴՐՈՅՆ ԱՌԹԻԻ

Ընթերցող մ՞ի հարցուցիր է «Մարմարա»ի «Յուշարար»ին թէ երբեք պատահած է որ ժողովուրդը գտնենկեց ընէ բարձրաստիճան հոգեւորական մը:

«Յուշարար» հաստատելու համար թէ պատահած է, կը յիշատակէ իբր 900 տարի առաջ Լօսեցի Գէորգ Գ. Կաթողիկոսի գահընկեցութիւնը, ժողովուրդին պահանջումով:

Այս գէպը բաւական հին է: Մենք յիշենք 19րդ դարուն մէջ պատահածը, 1867ի միջոցները. Զատկի մը խթումի հրեկոյին. Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան Պօղոս Պատրիարքին, երբ պատարագիչ քահանան, Կաթողիկոսի անուան յիշատակութենէն յետոյ, Պատրիարքին անունը պիտի յիշէր. ժողովուրդը ձայն կը բարձրացնէ յանկարծ... «Չյիշուի՛... չյիշուի՛» պոռալով:

Յիշատակութիւնը կը դադրի, Պատրիարքին վրայ մարելիք կուգայ: Թեւերը կը մտնեն: Պահարանին դռնէն դուրս կը հանեն և կը տանին Դպրաց Դասուն սենեակը, ուր կը ստորագրէ իր հրաժարականը:

Յետ Զատկի, ժողով կը գումարուի և Տեղապահ ընտրութիւն կը կատարուի:

Նորադոյն ժամանակի մը մէջ ալ 1927ին, ժողովուրդը, ինչպէս կը յիշէ «Յուշաբար», վար առաւ Տեղապահ մը, որ ուրիշ մէկը չէր, ալ նոյն ինքն ներկայ Տեղապահը: Ամօթ այն եկեղեցականներուն որ պաշտօնանկը բերին նորէն դործի գլուխ դրին, հակառակ ազգին կամքին, մանաւանդ որ ժողովով ալ դատապարտուած մըն էր ան:

Այսպէս դատապարտեալի մը անունն է որ կը յիշատակեն սուրբ և անմահ Պատարագի պահուն, արձակ համարձակ, սուանց նեղուելու, առանց խղճահարուելու, ոտնահարելով եկեղեցւոյ կարգ կանոնը և դարաւոր աւանդութիւնները:

Այս եկեղեցականներու դանձաճանկներուն և պնակներուն մէջ ժողովուրդը տասնոց ձգելու չէ և ոչ ալ իբր տաներէց տուներէ ներս առնելու է զանոնք: Թերեւս այս կերպով միայն անոնք զգաստանան և սկսին յարգել ժողովուրդը, իրենց հոգեւոր կոչումը և եկեղեցին:

Յ. Գ. Փ.

«Բարմարա»ի, 7.11.1945,

ՀԱՐՑ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ

Ինչո՞ւ կը վարկաբեկեն Նարոյեան Սրբազանը, կը հարցնէ «Մարմարա»:

Կարճ պատասխան.

— Որովհետեւ այդ վարկաբեկողները ամէն բարոյական զգացումէ զուրկ վարնոց բաղդախնդիրներ են, և կը կարծեն բարձրացուցած, սրբացուցած ըլլալ իրենց կուռքը, Աբսլանեանը, անուանարկելով ժողովուրդէն սիրուած, յարգուած լուսաւորի Նարոյեան Սրբազանը: Բայց զուր ջանք, անօգուտ վաստակ: Ժողովուրդը իր կարծիքը, պատմութիւնն ալ իր վճիռը վաղուց կազմած է, երկուքին ալ մասին:

*
* *

«Պատրիարքարանի Կրօն. Ժողովոյ աթոռներու վրայ բազմող լծակից եղբայրներս ի՞նչ կը խորհին», կը հարցնէ միամտաբար Հմ. Մ. վրդ. Պաթթիարեան «Մարմարա»-ի մէջ:

— Վարդապետ, կը քնանա՞ք կոր: Զէ՞ք գիտեր որ Ընդհ. Ժողովէն ընտրուած Կրօն. Ժողովը, Ընդհ. Ժողովէն ՊԱՐՍԱՒՈՒԱԾը վերստին Տեղապահ ընտրելու անխռնեմութիւնը և հակօրէն արարքը գործելէ անմիջապէս յետոյ, այդ ՊԱՐՍԱԷՆԱԼԻն կողմանէ պաշտօնանկ հռչակուեցաւ, և այդ օրինաւոր մարմինը տկարամտութիւնը ունեցաւ համակերպելու այդ ապօրէն և աննախընթաց որոշման և դադրեցուց իր նիստերը: Ընդ. Ժողովը զուժարուելով՝ նոր Կրօն. Ժողով կազմեց արդեօք, ուրկէ Ազգը տեղեկութիւն չունի: Կրօն. Ժողովոյ խօսքը ո՞ւրկէ կը հանէք ուրեմն:

ԶԵՊԻՍԿՈՊԱՍՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՏՆԱԼ

Մեր աշխատակիցը, Պ. Փալադաչեան հետեւեալ դրութիւնը գրկեր է մեզ.

«Մարմաբաձէն կ'իմանանք թէ, Սպահանի շրջանի Առաջնորդ Կոստանեան չեպիսկոպոս և Թեհրանի չեպիսկոպոս Դրամբեան, որոնք իրենց հօտին գլխուն պատուհաս եղած էին, իրանի Կառավարութեան վտարումի որոշումին համաձայն, դուրս հանուեր են երկրին սահմաններէն, իրենց հետ տանելով իրանահայութեան անէծքները:

Փափաքելի է որ վտարման նոյն պատիւին արժանանան ամէն ուր որ կան անօրէն և անաստուած չեպիսկոպոսներ, դատուելի և օրինաւոր կրօն, ժողովոյ մը կողմէ կարգադուրկ հռչակուելի, և Պատմական Առաջնորդ մը կողմէ ալ դատուիլ ու դատաւարաւորուելի յետոյ սակայն:

Անոնք պէտք է որ անպատիժ մնան, պէտք է թողուլ որ հանդարտօրէն մարսեն անխղճօրէն իւրացուած ազգային թանկագին դոյքերն և փարթամ գումարները. մեղսակցութեամբ և դորձակցութեամբ անօթիներու և ի միաս հանրութեան կեանք վարելու վարժուած անխիղճ արարածներու:

Դրախտաբար Կոստանեան և Դրամբեան չեպիսկոպոսներ առանձին չեն և իրենց օրինակին հետեւող ուրիշներ ալ կան, նոյնիսկ գերազանցողներ:

Յաւալին հոն է որ այսպիսիները շատ անգամ պաշտպանութեան կ'արժանանան և կողմնակցութիւններ կ'ըվայելեն:

Վախ, Հայ եկեղեցի, այսպէս ո՞ւր կը գլորբիս գաւազէ:

Յ. Գ. ՅԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

(Մարմարա) 18.11.1949

ԽԱՐԲԵՐԴԷՆ ԲԵՐՈՒԱԾ ՄԵԾ ԱԻԵՏԱՐԱՆԸ

20000 ԵՒ ՓՈՒՔՐ ԱԻԵՏԱՐԱՆԸ 5000 ՈՍԿԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ԵՆ

«Կը լսենք թէ Խարբերդէն ընդհանուր կենդանացատ-
կան գոյքերէն Ապուլչեխի կենդանցիին պատկանող մեծ Ա-
ւետարանը՝ ըստ մասնագէտներու կ'արժէ 20,000 ոսկի,
իսկ փոքր Աւետարանը 5000 ոսկի:

«Կը պահանջենք որ այս թանկագին գոյքերն ալ Օ-
հանեան եպսկ.ի զմբուլստ մատանիին և Ս. Յակոբայ ա-
ղամանդակուռ Աջին և ուրիշ թանկագին աւանդներու
բախտին չենթարկուելու համար, Քաղ. և Կրօն. Ժողով-
ները և Տնտես. Խորհուրդը տէր կանգնին անոնց և ի-
րենց կողմէ կազմուած խառն մասնախումբի մը կ'ընտրուի
պահել տան գրամատան մը մէջ:» Կը գրէր «Ժամանակ»
իր 20 Փետր. 1927 թիւին մէջ:

Ի վերջոյ, ի՞նչ եղած է այս խնդիրը. ո՞րու քով
մնացած են այդ թանկագին հնու-թիւները:

*
* *

Հաւատարմի աղբիւրէ կը լսենք թէ Թոքաթլեանի ծա-
նօթ լուսարանները որ 150,000 ոսկիի ապրանք պիտի
ըլլային և Կալուածոցը պիտի ստանձնէր ըլլալիք ծախ-
քին մէկ հարրոյդը, 40-50,000 ոսկիով պիտի շինուին,
անգլիական ճարտարական հաստատութեան տեղ՝ սերպ
հաստատութեան մը հետ պայմանաւորուած ըլլալով Թո-
քաթլեանի վարձակալը: Այդ լուսարաններ երեք տար-
ւան մէջ պիտի շինուին և ազգին կողմէ ընտրուած ճար-
տարապետներ քննելով ի՞նչ գին որ գնահատեն,
մէկ հարրոյդը պիտի վճարէ ազգը, տասը տարուան մէջ
տարեկան վարձքէն իջնելով:

24 Յուլիս 1927 «Ժամանակ»

ՅՈՎՀ. ՇԱՀԻՆԳԱՅԱՅԻ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ,

ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲԸ ԳԷՈՐԳ ԱՐՍԼԱՆԵԱՆԻ

Ծանօթ իրաւագէտ Պր. Լուսթֆիկի Գույումճեան տը-
պագրութեան յանձնած է արժէքաւոր ուսումնասիրու-
թիւն մը, «Հայ Համայնքային Անցուդարձեր» անունով,
որմէ կարելոր համարեցինք արտագրել հետեւեալ հա-
ռածը (էջ 54).

«Յղճի պարտականութիւն մը ունիմ յայտարարելու
թէ, Յովհաննէս Շահինգայա՝ իր դերին մէջ անյողդղդ,
երբեք համարձակութիւնը չը պիտի ունենար, զոնէ ե-
կեղեցիէն ներս, բանկալին սնտուկին վրայ զէնքը դնե-
լով՝ ասպարէզ կարգալու հաշուեպահանջ ընկերներուն,
բարձրադասակ դնելով. «Ո՛վ ո՛ր քաջութիւն ունի, թո՛ղ
ներս հրամմէ», եթէ անուղղակի չի քաջալերուեր Լու-
սաւորիչ եկեղեցւոյ քարոզիչ Գէորգ Արք. Արսլանեանէն
ուստոր հաւանութեամբը հրաւիրուած Ոստիկանութենէն:

«Ո՛վ չը գիտեր Շահին Գայային՝ եկեղեցւոյ հասու-
թարեր կալուածներու եկամուտներուն գրաւումը, ան-
պատասխանատու մտնումները, սանձարձակ դորձունելու-
թիւնը, որոնց ի տես, Քարոզիչ Սրբազանը լիառատ
թոշակները կանոնաւորաբար ու մէկ քանի ամսական-
ներն ալ կանխիկ ըլլալով կը գանձէր, մատաղագներով
միասին:

«Թերեւս այս էր գլխաւոր պատճառներէն մին ու
գլխաւորը, Քարոզիչ Սրբազանին համակերպութեան և
համագործակցութեան Շահինգայայի հետ»

Կը յանձնարարենք մեր «Առիւծապատում»ի և ներկայ
«Զեղծութեամբ»ի ընթերցողներուն, կարգալ նաև
Լուսթֆիկի Գույումճեանի խիստ շահաբեր իր հրատարա-
կութիւնը՝ «Հայ Համայնքային Անցուդարձեր»ը:

Ջարմադէս կը յանձնարարենք նաեւ հետեւիլ Տօք. Շահնազարեանի՝ համայնքային արդի խնդիրներու վրայ ա՛յնքան գիտակցօրէն և փաստացիօրէն զրած հիւթեղ եւ նիւթեղ յօդուածաշարքին՝ ազդեցողութեամբ «Մարմարա»-ի մէջ:

(Տօք. Շահնազարեան)

ՈՐԲԵՐՈՒՆ 4-500,000 ՈՍԿԻՆ

Մանօթ բարեսէր հայ վաճառականի մը՝ Տիար Յոհաննէս Փափագեանի հետեւեալ գրութիւնը կը յանձնենք պատկանեալ մարմիններուն ուշագրութեանը.

Լրագիրներու մէջ կարդացինք թէ Քաղ. Ժողովը մասնախումբ մը կազմած է Թօքթիւեանի ներկի և պայմանագրութեան խնդրոց մասին քննութիւն մը կատարելու համար:

Ջարմանալի է որ Քաղ. Ժողովին անդամները 7 աւմիսէ ի վեր դեռ նոր կ'արթննան իրենց քուէն և Թօքթիւեանի խնդրին քննութիւնը կը յանձնեն այն անձերուն, որ նախորդ Քաղ. Ժողովին անդամակցած են: Իրաւ է թէ անոնք Թօքթիւեանի ձախորդ պայմանագրութիւնը չեն ստորագրած, բայց բողոքող ալ չեն եղած և դիտողի զիրքին մէջ մնացած են, որպէսզի մի՛ գուցէ Պ. Թօքթիւեանը կամ անոր ներկայացուցիչը վշտացնեն:

Կը հարցնեմ Քաղ. Ժողովին թէ ինչո՞ւ բոլորովին չէզոք անձերէ չկազմեց Քննիչ Մասնախումբը, ինչ որ շատ կարեւոր է ազգին շահուն համար:

Նղբայրնե՛ր, ի սէր Աստուծոյ, ի սէր սրբերուն և զաղթականներուն, մէկ կողմ գրէք կողմնակացութիւնը և ազգին դործը նկատեցէք իրրեւ ձեր անձնական գործը: Մե՛ղք է որ այսպէս ամիսներ կ'անցնին, մինչ անդին հէք որբերը ու զաղթականները կը տուայտին անօթի ու խեղճ վիճակի մէջ և մինչ խեղճ Խնամատարութեան պատուական անդամները շուարած վիճակ մը ունին, խորհելով թէ ի՞նչպէս պիտի կրնան որբերուն օգնութեան հասնիլ ձմեռը չսկսած:

Ահա՛ ունինք երկու պատուական Խորհուրդներ, Տընտեսականը և Ուսումնականը, որոնց ուղղածիւ և անաչառ անդամները իրենց գործին ու պաշտօնին գիտապիտ ըլլալը ցոյց տուին բազմաթիւ առիթներով: Ինչո՞ւ Քաղ. Ժողովը չօգտուիր անոնց անաչառութենէն և ատենցմէ ընտրուած մասնախումբի մը չի լայաններ Թօքաթլեանի խնդրին քննութիւնը:

Կը հարցնեմ Քաղ. Ժողովի անդամներուն որ եթէ Թօքաթլեան պանդոկը իրենց անձնական սեփականութիւնը ըլլար, չաքաթ մը, օր մը կը ձգէին որ այն ձախաւեր պայմանագրութիւնը կնքուէր և շարունակուէր: Արդեօք միջոցներ չէին խորհնոր այդ չէնքը կարելի եղածին չափ շատ հասոյթ բերէր: Ասկէ առաջ ըսինք որ եթէ այդ պանդոկին տեղ վաճառատուններ չիսուին, քառապատիկ աւելի հասոյթ ձեռք կը բերուի և իբր օրինակ յիշեցինք Աբրահամ փաշայի նախորդ քիւլպին ներքեւի վաճառատունները:

Ինչո՞ւ Տնտես. Խորհուրդի անդամ Տիար Սարաֆեանի տեղեկագիրը ամիսներէ ի վեր մէկ կողմ դրուեցաւ: Քաղ. Ժողովը պարզ աղբայրնի մը բողոքն անկամ նկատի առնելու պարտաւոր է, եթէ անոր բողոքը ազգին շահերուն հետ առնչութիւն ունի: Ի՞նչպէս կ'ըլլայ ու-

ըբմն որ պաշտօնական մարմինի մը մէկ անդամին կողմէ ներկայացուած եւ իր ընկերակիցներուն կողմէ ընդունուած և իւրացուած ամբաստանագիր մը ամիսներով անհետեւանք կը թողու և ի վերջոյ «այլ ընդ այլոց զրոյց» անունին տակ նկատի առնելու փորձ մը կ'ըլլայ: Քաղ. Ժողովին սեղանին վրայ ինչ աւելի կարեւոր գործ կայ, քան Թօքալեանի խնդիրը, Մեր Ժողովականներուն անփթութեան և անհեռատեսութեան հետեւանքով տասը տարուան մէջ 4—500,000 ոսկիի կորուստ մը ունեցան մեր որբերը: Այս գումարը իրենց փրկութեան դրամն էր:

Քանիցս գրեցինք թէ Թօքալեանի հետ կնքուած պայմանագրութիւնը կրնայ ջնջուիլ, քանի որ չէնքը «մահլիւլ» է և օրին աճուրդի չէ դրուած: Մեր Հանրապետական կառավարութեան պատրաստած արդար օրէնքներուն ուժով կարելի է ջնջել որբերու եւ գաղթականներու ի վիստակն անքուած ամէն պայմանագրութիւն: Ինչո՞ւ կեցեր ենք և դիմում չենք ընել որդակի Անգարա մեր Արդարասէր Վարչապետ Լյամէթ Փաշային և զատական գործավարին մօտ, բացատրելով թէ նախորդ Քաղ. Ժողովի անդամները որբերուն իրաւունքը «տնակոխ» ըրած են 10 տարուան պայմանագրութիւն մը կնքելով այնպիսի պայմաններու տակ, որոնք վնասակար են որբերու և գաղթականներու օգտին տեսակէտով:

Ներկայ Քաղ. Ժողովի անդամներուն կը հարցնենք. «Ինչո՞ւ կը տնտնաք ազգին շահը պաշտպանելու համար: Եթէ ձեր կալուածը ըլլար, այսպէս անփոյթ կերպով պիտի շարժէիք: Գիտցած եղէք որ «այն խորամանկ Բինկեանցի եպիսկոպոսը, որ կը նախագահէ ձեր նիստերուն, ձեզ ալ ազգին առջեւ վարկաբեկ պիտի ընէ», ինչպէս ըրաւ նախորդ Քաղ. Ժողովին անդամները: Բայց օր պիտի գայ որ, ազգը հաշիւ պիտի պահանջէ ձեզմէ, ինչպէս որ եպիսկոպոսէն:

Ուսումն. Խորհուրդի պատուական անդամներէն մէկը անցեալ օր ցաւով պատմեց մեր վարժարաններուն և

ուսուցիչներուն անտանելի վիճակը, ինչպէս նաև որք
ուսանողներուն ծայրայեղ կարօտութիւնը: Ան ալ ինծի
հետ տնիծեց այն բոլոր անձները, որ ազգին կարեւոր
մէկ կալուածը լաւ չմատակարարելով, նրաթական մեծաւ
մեծ կորուստներու պատճառ եղան»:

Նոր Քաղ. Ժողովի անդամներն ալ վաղը միեւնոյն
անէծքին ենթակայ պիտի ըլլան, քանի որ 7 ամիսէ ի
վեր չարժեքի խնդիրներով զբաղեցան ու երեսի վրայ
ձգեցին Թօքաթլեանի պանդոկին պէս կարեւոր խնդիր
մը եւ հիմակ որ իբր թէ նկատի առնել կ'ուզեն, խընդ-
րին քննութիւնը չեն յանձներ անաչառ և չէզոք ան-
ձներու:

Իբրեւ եզրակացութիւն կը պահանջեմ որ,

Ա.— Անմիջապէս չէզոք և անաչառ անձերէ քննիչ
մարմին մը կազմուի և նախ դիմում կատարուի Պ. Թօ-
քաթլեանի մօտ ու որբերուն իրաւունքը պահանջութի
անկէ: Հակառակ պարագային կարող և պերճախօս փա-
տարան մը զրկուի էնկիւրի, 4—500,000 ոսկի իրա-
ւունք մը փրկելու համար:

Բ.— Եթէ Կալուածոցին կամ Քաղ. Ժողովին անդամ-
ներէն մէկը չուզեր Թօքաթլեանի հետ գէշ մարդ ըլլալ,
թո՛ղ անմիջապէս հրաժարի, որպէսզի իր տեղը անաչառ
ու որբասէր անձ մը ստանձնէ այն պարտականութիւնը
որ նուիրական է:

«Ժամանակ»ի 1.12.1926ի թիւէն

ԿԸ ՊԱՀԱՆՁՈՒԻ ՊԱՏԺ. ԱՏԵԱՆԻՆ ՅԱՆՁՆԵԼ

ԹՕԲԱԹԼԵԱՆԻ ԱԶԳԱՎՆԱՍ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ

Խուճը մը ազգայիններ երէկ Քաղ. Ժողովին յանձ-
նելին հետեւեալ խնդրագիրը:

Թօգաթլեան պանդոկին համար անցեալ 14 Սեպտ. 924 թուականին, նախորդ Տեղապահ Տ. Գէորգ Ս. Արս. սլանեանի և Պ. Մէտովիչի ստորագրութեամբ կնքուած, վաւերացուած պայմանագրութիւնը մէկուկէս տարի իբրեւ կորսուած ցոյց արուելէ ու յոգաբաններու և ներկի պայմանագրութիւնները ընդունել տալէ վերջ, վարձակոյութեան ալբ պայմանագրին մշջտեղ հանուիրը կը նշանակէ թէ նախորդ Տեղապահ Արաղանը ազգին կողմէ յայտնուած վստահութիւնը չարաչար դործածած է, ինչ որ ցաւով տեղեկացանք հայ թերթերէն:

Այս խնդրոյն մասին տւելի հետաքրքրուելով և պրպտումներ կատարելով վերահասու եղանք օրինական ա՛յ տրամադրութեան թէ «ճէլա»ի տեսակէտով այս պատժական դործին «միւրուրի զէման» մօտալուտ է և այդ ժամանցումը 14 Սեպտ. 1927 թուականին կը լրանայ: Ընտելաբար, քանի որ ազգային անյետաճգիլի և բացառապէս իրտոււնքները վտանգուելով ոչնչանալու սպառնալիքին ներքեւ կը գտնուին, իբր, նախանձախընդիր ազգայիններ, մեր բազմաթիւ համախոհներուն կողմէ պարտաւորուեցանք Պատկ. Ժողովիդ լուրջ նկատառման յանձնելու այս կարեւոր պարագան, խնդրելով որ եթէ Թօգաթլեանի հետ եղած ազգափոխ կարգադրութիւնները փոխադարձ հաւանութեամբ և ազգային շահերու տեսակէտին համաձայն չը զեղծուին եւ վնասները չդարմանուին, հաճիք պատժական տառանի մօտ հարկ եղած օրինական դիմումը անյապաղ և առանց ժամանցումի կատարել, բարձր պահելու համար Պատկ. Ժողովիդ ազգեցութիւնը ազգին մէջ և միեւնոյն ատեն տեղի չտալ որ այսպիսի կենսական խնդրի մը կարգադրութիւնը ստանձնէ ո՛ր եւ է ազգ. անհատ, Պատկ. Ժողովիդ ընթացքէն արդարապէս սրտնեղելով:

Լիտայոյս ըլլալով թէ Պատկ. Ժողովդ անմիջական և կտրուկ կարգադրութիւն մը պիտի ընէ. կը փութանք մատուցանել մեր խորին յարգանքները: (Ստգ. ներքէ):

* * * Կը լսենք թէ Քաղ. Ժողովը իր երէկուան նիստին մէջ նկատի առնելով այս խնդրագիրը, Բնիչ Յանձնաժողովին ուսումնասիրութեան յանձնած է դայն:

17 օգոստ. 1927 (ժամանակ)

29.—	Գանձ Իրագիտական 300 պատկերներով.	100
30.—	Հայերի Վարուց և Յառաջդիմութեան	25
31.—	Համբ Աշխարհադոյցիր. Հատր	10
32.—	Խանագուցակ. Իսթանպուլի 600է աւելի խա- ներուն յիսկատար Յուցակր	25
33.	Méthode facile pour apprendre la Langue Arménienne. No. 1 Syllabaire et Petites Lectures.	50
34. —	The Easy Method of Learning the Arme- nian Language. No. 1. Armenian Pri- mer and Little Reader.	50
35.—	Nouveau Syllabaire Illustré de la Langue Franç ise. 1 er Livret	25
36.—	Առողջապահութիւն և Սննդական Կանոնք Յօդախտակ առաջ թրգմ.	50
37.—	Նիւթ. Հանդէս Բանասի. Ուսումն. Մկրթիկ.	120
38.—	Ճիշդութենեբու Ընկերութեան Լիակատար և Ժամանակագրական Պատմ. Թրգմ.	50
39.—	Քնար Հայկական	200
40.—	Կողով մը Երակ. Մանկ. Թատր. Թրգմ.	50
41.—	Ջուրականար Փոքրիկ Աղջիկը. Մնկ. Թատր.	30
42.—	Շաղիկ. Շարաթաթերթ գրակ. գիտ. բնսի. Մանկվրթկն. Ա. Տարի. 1890-91. Կգժժ.	300
43.—	Բ. « 1891-92. «	300
44.—	Դ. « 1892-93. «	200
45.—	Դ. « 1697, զեղամս.	50
46.—	Դարուն. Ազգ. Քղթկ. Գրկն. 1909.	60
47.—	Մկրդու. Շրթթերթ Ազգ. և Դրական. 1928:	100
48.—	«Մեղմի». Նոր Այրբենարան Պատկերգրդ	50
49.—	Անն սրճ մը Մելքիս Մուրաթեանց Արքեպս. Ի գրծո. նկութեան չուրջ. Կր պարունակէ նաե կ. ն յի. Պապին Շրջաքերականին դէմ Մուրաթ- եան գի նշանաւոր «Պատասխանի» յին ամբողջ բնա. գիրք.	50
50.—	Առի. ծաղատում Պաշտօնական կութիւն պարսա- ւանաջ գո Լով.	50

ՏՊԱՆՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՐԱՍՏ՝ Ի Մէջ

Ընաանիքին Գոհար Գիրքը, Պահպանելու համար Առողջութիւնը, Բարւոքելու համար Յեղը: Թարգմ. Տիեզերքի Գիտութիւնը:

Պատմութիւններ: Օրուան ղէպքերէ ներշնչուած: Փունջ մը Յիշատակներէս և Տպաւորութիւններէս: Քննական Ակնարկներ Գրական մարդի մէջ:

Նոր Աշխարհագրութիւն Տարր. Դասընթացքի: Պատկերներուն համար զուարճալի և հրահանգիչ Պատմութիւններ, Մանր Թատերախաղեր, Զրօսանք Մե. նախաստեղծութիւններ և Արտաստեղծութիւններ:

Ռօպէնսօնի ճշմարիտ պատմութիւնը:

Մեղձիկ. — Ա. Գիրք Մայրենի լեզուի:

Գանձ հրահանգիչ և զուարճալի մանրավէպերու:

Նիւթեր Բիւզանդահայ Պատմութեան:

Թաղականագատում. երգիծակ. նկարադրութիւն:

Առողջապահութիւն. վարժարանաց և ժողովրդ. համար.

Ամէն Մարլու գիտնալու բաները

Հայ լեզուի Քերականութեան պատմութիւնը:

Անթապարտ կղեր:

Վախ Հայ Լեզու:

Առողջապահութեան Գաղտնիքը. Թրդ.

Առողջի. Ա. Մանկութեան. Թրդ.

Տիկիլը Հիւր կ'ընդունի, Մանկական Զուելչո:

Յօդուածներս 1880—1950,

Հայ Մեկինասք:

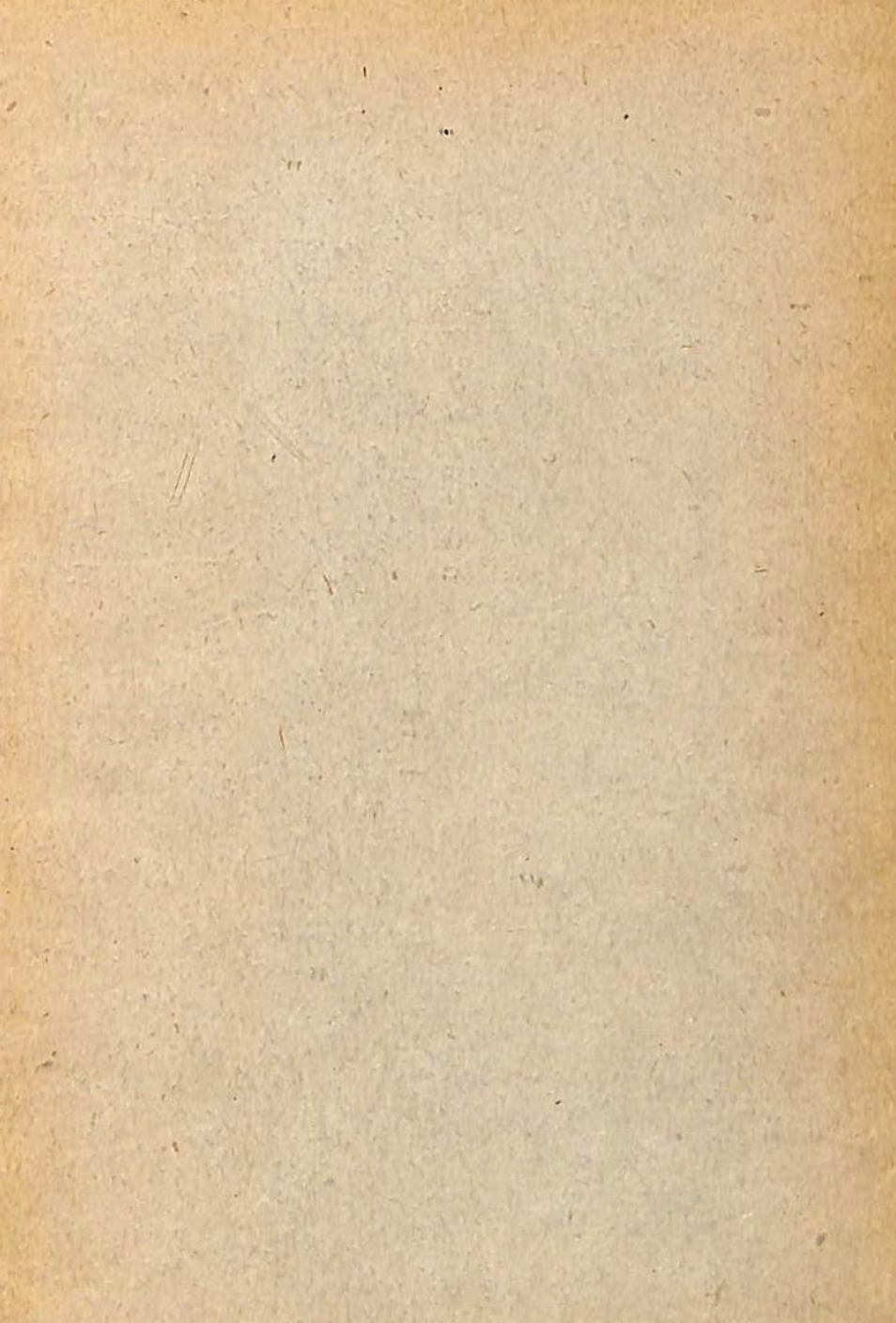
Հին օրեր և հին ղէմքեր:

Méthode facile pour apprendre la langue Armé. No. 2

Ի Զ Ե Ռ Ի Ն

Բենիամին Հօրնդորոզիս. — Դրան լատինայ Բողոքիս:
Հասցէ Յ. Գ. Փալապաշեան, Իսթանպուլ, Ֆերիդիդ,

Պրէզիդէնտ Փողոս Թիւ 16

2n

